

Jessica Charlotte Sinclair-Sannes

Inkludering av barnets slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen

**En kvalitativ studie av kontaktpersoners erfaring med
inkludering av barnets slekt og nettverk i
barnevernsundersøkelsen**

**Masteroppgave i barnevern
OsloMet – storbyuniversitetet
Fakultet for samfunnsvitenskap
Oslo våren 2022**

Sammendrag

Formålet med oppgaven har vært å få større innsikt i kontaktpersoners egne erfaringer og opplevelser rundt inkludering av barnets slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen.

Oppgavens problemstilling er følgende: **Hvordan arbeider kontaktpersoner i barneverntjenesten med å inkludere barnets slekt og nettverk i en barnevernsundersøkelse, og hvordan opplever de dette arbeidet?**

Det empiriske materialet består av fem kvalitative semi-strukturerte forskningsintervjuer av kontaktpersoner i kommunal barneverntjeneste som jobber hovedsakelig med barnevernsundersøkelser. Utgangspunktet for analysen er kontaktpersonenes egne erfaringer og opplevelser, og analysen er basert på en fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming.

I studien fremkommer tre hovedfunn; For det første beskriver informantene at det er lite fokus på inkludering av barnets slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen. Informantene beskrev flere årsaker til at slekt og nettverk ikke blir inkludert i barnevernsarbeidet, blant annet at det kunne være utfordrende med taushetsplikten, barnevernsundersøkelsens tidsfrist, vanskelige relasjoner i nettverket og manglende tillit til kontaktperson. Funnet viser at kontaktpersonene vektlegger barnets medvirkning og anerkjenner verdiene brukermedvirkning og myndiggjøring som grunnlag for arbeidet med inkludering av slekt og nettverk. Det fremkommer at det er forskjeller mellom tjenestene, i tillegg til individuelle vurderinger, særlig der det ikke foreligger tydelige føringer og lovkrav. Det andre hovedfunnet er at informantene opplever foreldrekonfliktsaker som utfordrende og at slekt og nettverk i større grad blir inkludert i barnevernsarbeidet i foreldrekonfliktsaker, men at det kan være vanskelig for foreldrene og nettverket å ta et barneperspektiv. Inkludering av slekt og nettverk som informanter og støttepersoner i foreldrekonfliktsaker kan bidra til å minske presset på barnet som informant når foreldrenes beskrivelse av situasjonen er så ulike. Det tredje hovedfunnet er at informantene ser en verdi av utveksling av informasjon med slekt og nettverk, også i barnevernsundersøkelsen. Barneverntjenesten kan få et helhetlig informasjonsgrunnlag og nettverket får informasjon om problematikken slik at de i større grad kan støtte barnet og familien, kompensere og avlaste, samt ha kontroll over barnets omsorgssituasjon også etter at barneverntjenesten har avsluttet kontakten med familien. Funnet viser at det er behov for økt holdningsendrende arbeid og metoder som er tilpasset barnevernsundersøkelsens rammebetingelser og som er tilgjengelige for kontaktpersonene.

Abstract

The purpose of the thesis has been to gain greater insight in the child welfare workers experience of including the child's extended family and social network in the child welfare survey. The problem of the thesis is the following: **How do child welfare workers in child welfare service work to include the child's extended family and social network in a child welfare survey, and how do they experience this work?**

The empirical material consists of five qualitative semi-structured research interviews of child welfare workers who work mainly with child welfare surveys. The study is based on analysis of the informant's own experiences, and the analysis is based on a phenomenological-hermeneutic approach. There are three main findings that appear in this study: First there is little focus on including the child's family and social network in the child welfare survey. The informants described several reasons why extended family and social network are not included in the child welfare work; the duty of confidentiality could be challenging, the deadline for the child welfare survey, and difficult relationships in the social network and the family's lack of trust in the child welfare worker. Findings show that the child welfare workers emphasize the child's participation and recognize the values of user participation and empowerment. It appears that there are regional differences between the services, in addition to individual assessments, especially where there are no clear guidelines and legal requirements. Second the informants experience parental conflict cases as challenging, and that the child's extended family and social network are to a greater extent included here, though it could be difficult for both parents and network to take the child's perspective. By including the network as informants about the situation it can reduce the pressure that is places on the child as an informant when the parent's descriptions are so far apart. Third the informants see a value of the exchange of information with extended family and social network, also in the child welfare survey. The child welfare service can obtain a complete basis of information, while the social network receives information about the problem so that they can support the child and the family, compensate and relieve, as well as have control over the child's care situation even after the child welfare service has ended contact with the family. Findings show that there is a need for increased attitude-changing work and methods that are adapted to the child welfare survey's framework conditions and that are available to the child welfare workers.

Forord

En krevende og lærerik prosess er ved veis ende, en prosess som startet i 2010; uten barn og fersk i faget, men nå; tre barn og to arbeidsplasser senere er jeg endelig i mål; lettet og glad. Jeg har lært så mye på disse årene, både faglig og personlig. Det er mange jeg ønsker å takke. Først og fremst vil jeg takke kontaktpersonene som har deltatt i dette masterprosjektet. Jeg er så takknemlig for at de har delt sine erfaringer og opplevelser rundt arbeidet med inkludering av barnets slekt og nettverk.

Jeg vil takke min veileder Cecilie Basberg Neumann for alle gode råd, kritiske refleksjoner og deling av erfaring og kunnskap.

Jeg vil også takke min arbeidsgiver for muligheten for studiedager og mine fantastiske kollegaer ved Tønsberg barneverntjeneste som har heiet, støttet og lyttet til meg i denne prosessen.

Sist, men ikke minst vil jeg takke alle venner og ikke minst hele den fine familien min for all støtte, særlig mamma fordi hun har heiet, lest og kommentert, Rune fordi han har delt av sin klokkhet og kunnskap, vært raus når stresset har tatt meg og lagt til rette for at jeg har kunnet skrive i sene kvelds- og nattetimer, og til slutt takk til de fantastiske barna mine fordi de er min største motivasjon alltid, de skaper hverdagsmagi i livet mitt, utvikler meg som person og fagperson og får meg til å le hver eneste dag!

Tønsberg, mai 2022

Jessica Sinclair-Sannes

Innholdsfortegnelse

.....	IV
1.0 Innledning	1
1.1 <i>Bakgrunn for valg av tema</i>	1
1.2 <i>Problemstilling</i>	3
1.3 <i>Avgrensning av oppgaven</i>	4
1.4 <i>Oppgavens oppbygging</i>	4
1.5 <i>Begrepsavklaring</i>	4
2.0 Verdigrunnlag, forskning og lovkrav	7
2.1 <i>Utviklingen av inkludering av slekt og nettverk</i>	7
2.2 <i>Barnevernsundersøkelsens rammebetingelser</i>	11
2.2.1 <i>Informasjonsinnhenting, informasjonsbearbeiding og konklusjon</i>	12
3.0 Inkludering av slekt og nettverk i barneverntjenesten	13
3.1 <i>Inkludering av slekt og nettverk i lys av familieråd</i>	13
3.2 <i>Familierådets opprinnelse</i>	13
3.3 <i>Teoretisk grunnlag</i>	14
3.4 <i>Aktuell forskning</i>	16
4.0 Metode	21
4.1 <i>Vitenskapsteori og forhold mellom teori og praksis</i>	21
4.2 <i>En kvalitativ tilnærming</i>	22
4.3 <i>Metodevalg</i>	22
4.3.1 <i>Det kvalitative forskningsintervjuet</i>	22
4.3.2 <i>Rekruttering og utvalg</i>	23
4.3.3 <i>Forskningsspørsmål og intervjuguide</i>	24
4.3.4 <i>Lydopptak og transkribering</i>	25

4.3.5 Gjennomføring av intervjuene.....	25
4.3.6 Forskningsetiske refleksjoner	26
4.3.7 Validitet og reliabilitet	29
4.3.8 Analyseprosessen.....	30
4.3.9 Presentasjon av temaer.....	33
5.0 Presentasjon av funn	34
5.1 <i>Fokus på inkludering av barnets slekt og nettverk i barneverntjenesten.....</i>	<i>34</i>
5.1.1 Individuelle vurderinger.....	34
5.1.2 Familieråd.....	35
5.1.3 Kompenserende tiltak	38
5.1.4 Nettverks plassering.....	39
5.2 <i>Utfordringer ved inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen</i>	<i>39</i>
5.2.1 Taushetsplikt og samtykke	39
5.2.2 Mangel på tid.....	40
5.2.3 Vanskelige relasjoner.....	43
5.3 <i>Fordeler ved inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen.....</i>	<i>43</i>
5.3.1 Barnets medvirkning og barneperspektivet.....	43
5.3.2 Barnets relasjon til nettverket.....	44
5.3.3 Utveksling av informasjon med nettverket	44
5.4 <i>Utvikling av arbeidet med inkludering av slekt og nettverk</i>	<i>46</i>
5.4.1 Organisatoriske forhold og nye føringer	46
5.4.2 Forslag til inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen	46
6.0 Diskusjon av funn	48
6.1 <i>Kontaktpersoners holdning til inkludering av slekt og nettverk</i>	<i>48</i>
6.1.1 Kontaktpersonens faglige skjønn.....	48
6.1.2 Mangel på tid og stor saksmengde.....	50
6.1.3 Begrenset nettverk og vanskelige relasjoner	51
6.1.4 Taushetsplikt og samtykke	52
6.1.5 Mangelfull metodeimplementering.....	53

6.1.6 Lovkrav bidrar til inkludering av slekt og nettverk	55
6.1.7 Relasjonsperspektivet bidrar til inkludering av slekt og nettverk	55
<i>6.2 Inkludering av slekt og nettverk i foreldrekonflikter</i>	<i>56</i>
6.2.1 Barnet blir skadelidende.....	56
6.2.2 Manglende barneperspektiv	56
6.2.3 Barnet som informant.....	57
<i>6.3 Utveksling av informasjon med slekt og nettverk</i>	<i>59</i>
6.3.1 Offentlige instanser som informanter	59
6.3.2 Utveksling av informasjon med nettverket	59
7.0 Avslutning	62
Litteraturliste.....	66
Vedlegg 1	71
Vedlegg 2	74
Vedlegg 3	76

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Barnevernfeltet er i stadig utvikling, blant annet i forbindelse med nye føringer fra den europeiske menneskerettighetsdomstolen - EMD, barnevernreformen med fokus på forebyggende arbeid for barn og unge, i tillegg til ny barnevernlov som trer i kraft i 2023. Ny barnevernlov har et stadig større fokus på barnets perspektiv og medvirkning (Prop 133 L, (2020-2021) s. 107). Barnets medvirkning blir presisert i FNs barnekonvensjons artikkel 12 og Lov om barneverntjenester § 6-3. At barnets meninger og ønsker skal vektlegges bygger på verdier som brukermedvirkning og myndiggjøring som er grunnleggende verdier i barnevernsfeltet (Slettebø, 2016, s. 21; Horverak, 2009, s. 45). I arbeidet med ny barnevernlov har det også blitt presisert en større anerkjennelse og forståelse om at *retten til familieliv* strekker seg utover kjernefamilien og de biologiske foreldrenes betydning for barnet (Prop 133 L, (2020-2021) s. 107).

Det er en grunnleggende enighet om at det er til barnets beste å vokse opp sammen med sine foreldre (Bunkholdt og Sandbæk, 2008, s. 34). Likevel hender det at foreldre ikke klarer å gi god nok omsorg for sine barn. Når barn ikke får dekket sine behov kan dette være ødeleggende for barnets fysiske og psykiske utvikling. Bunkholdt og Sandbæk definerer omsorgssvikt som det å forsømme et barns behov i en slik grad at det utsettes for fysisk eller psykologisk skade (Bunkholdt og Sandbæk, 2008, s. 49). Det er den kommunale barneverntjenestens oppgave å undersøke et barns omsorgssituasjon, og det er foreldrenes evne til å ivareta barnets behov som først og fremst skal vurderes (Bunkholdt og Sandbæk, 2008 s. 49). Lov om barneverntjenester, heretter kalt barnevernloven, har som formål å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid (barnevernloven, 1992, §1-1). Videre sier lovteksten at arbeidet ut i fra dette lovverket skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.

Foreldre eller de barnet bor hos, kan ikke motsette seg en undersøkelse (barnevernloven, 1992, §4-3). I undersøkelsesfasen kan barneverntjenesten kreve å få samtaler med barnet i enerom, og komme på hjemmebesøk til familien for å få større innsikt i barnets omsorgssituasjon (barnevernloven, 1992, § 4-3). Dette kan på den ene siden virke gjennomgripende og invaderende for familien, men det er også en mulighet for barneverntjenesten å sikre at barnet blir hørt og får uttale seg om eget liv. Undersøkelsesfasen

gir dermed også mulighet til å kartlegge slekt og nettverk i samtale med barnet og foreldrene. Barnet får mulighet til å fortelle om personer i nettverket som barnet opplever som trygghetspersoner og ressurser i livet sitt og som kan inkluderes i barnevernsundersøkelsen.

Jeg jobber selv med barnevernsundersøkelser som kontaktperson i en kommunal barneverntjeneste. I mitt arbeid som kontaktperson har det vokst frem en interesse for om tidlig inkludering av slekt og nettverk; mennesker som barnet har en relasjon og tilknytning til, kan bidra til å belyse barnets omsorgssituasjon på lik linje med offentlige instanser, samt bidra til rask hjelp til familien hvis det er behov for det. Barnets private nettverk kan bidra med informasjon som ikke nødvendigvis er kjent for de offentlige instansene som har med barnet å gjøre, eksempelvis fordi offentlige instanser sjelden har kontakt med barnets hjemmemiljø eller innsikt i foreldrenes fungering annet enn egne observasjoner og det foreldrene velger å dele selv. Det er nærliggende å anta at barnets private nettverk har de fleste kontaktpunkter med barnet og familien i hjemmet og ser barnet i samspill med foreldrene mer enn for eksempel kontaktlærer eller helsesykepleier gjør. Som kontaktperson i barneverntjenesten selv vurderer jeg at det private nettverkets opplevelse av samspill mellom barn og foreldre, kjennskap til foreldrenes fungering og hjemmemiljø kan være verdifull informasjon som kan belyse barnets hjemmemiljø.

Etter endt undersøkelse kan det bli foreslått hjelpetiltak i regi av barneverntjenesten dersom det fortsatt vurderes at det er bekymring for barnets omsorgssituasjon og det er behov for videre oppfølging. Disse hjelpetiltakene er stort sett frivillig basert, hvilket betyr at foreldrene i prinsippet kan takke nei til hjelp selv om barneverntjenesten vurderer at det er behov for hjelpetiltak. Dersom foreldrene ikke samtykker til videre oppfølging, henlegges barnevernsundersøkelsen og saken avsluttes. I løpet av 2020 ble det totalt åpnet 44 711 undersøkelser i regi av den kommunale barneverntjenesten i Norge (www.ssb.no, barnevern, 23.02.22). 1276 undersøkelser ble henlagt grunnet at partene flyttet ut av kommunen (www.ssb.no, barnevern, 23.02.22). 4086 undersøkelser ble henlagt da partene ikke ønsket hjelpetiltak.

Ved å inkludere barnets slekt og nettverk i bekymringer rundt barnets omsorgssituasjon og foreldrenes utfordringer i foreldrerollen så tidlig som i undersøkelsesfasen kan undersøkelsen ha en forebyggende og kompenserende effekt for barnet også i de sakene der barnevernundersøkelsen blir henlagt (Bufetat, 2019, s. 35). Med mer informasjon har barnets

slekt og nettverk større mulighet til både å avlaste, kontrollere og kompensere for mangler i barnets omsorgssituasjon også etter at barneverntjenesten ikke lenger har kontakt med familien (Slettebø et al., 2016, s. 111).

Jeg finner lite forskning spesifikt på inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen. Derfor har jeg valgt å ta utgangspunkt i aktuell forskning rundt familieråd og slektsfosterhjem for å belyse inkludering av slekt og nettverk i alle av faser av barnevernsarbeidet. Jeg har valgt å avgrense til forskning som omhandler norske forhold. I analyseprosessen ønsker jeg deretter å diskutere funnenes relevans for inkludering av slekt og nettverk i selve barnevernsundersøkelsen. Det finnes også forskning rundt selve undersøkelsesarbeidet, men jeg benytter meg først og fremst av barnevernsundersøkelsen som ramme og kontekst i denne oppgaven og belyser derfor ikke denne forskningen ytterligere. Aktuell forskning som bakgrunn for utvikling av inkludering av slekt og nettverk i Norge i dag gjøres rede for i kapittel 2.

1.2 Problemstilling

Temaet jeg har valgt for min masteroppgave er «inkludering av barnets slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen». Min problemstilling er:

Hvordan arbeider kontaktpersoner i barneverntjenesten med å inkludere barnets slekt og nettverk i en barnevernsundersøkelse, og hvordan opplever de dette arbeidet?

Problemstillingen blir belyst gjennom fire sentrale spørsmål; På hvilken måte er det fokus på inkludering av slekt og nettverk i den kommunale barneverntjenesten, i så fall på hvilket tidspunkt i barnevernssaken? Hva opplever kontaktpersonene som utfordrende i forbindelse med inkludering av slekt og nettverk? På hvilken måte kan det være positivt for barnet med inkludering av slekt og nettverk? Hvordan reflekterer kontaktpersonen rundt videre arbeid og utvikling av inkludering av slekt og nettverk?

For å kunne svare på problemstillingen har jeg valgt å intervjuer kontaktpersoner som utfører barnevernsundersøkelser i barneverntjenesten. Jeg ønsker å få frem kontaktpersonenes opplevelse og det var derfor relevant å få denne informasjonen gjennom kvalitative forskningsintervjuer. Mitt empiriske datagrunnlag for denne masteroppgaven er informantenes egen erfaring og opplevelse av hvordan praksisen rundt inkludering av barnets slekt og nettverk er i dag. Jeg vil undersøke hvordan kontaktpersonene arbeider med

barnevernsundersøkelser og om de opplever at det har en hensikt med inkludering av slekt og nettverk på et så tidlig tidspunkt som i barnevernsundersøkelsen.

1.3 Avgrensning av oppgaven

Da det er lite forskning rundt inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen har jeg tatt utgangspunkt i forskning rundt familieråd for å belyse forskningsspørsmålene. Jeg har valgt å fokusere på forskning rundt slekt og nettverk, og i mindre grad undersøkelsesarbeidet, da undersøkelsen fungerer som kontekst og ramme for inkludering av slekt og nettverk i denne oppgaven. Jeg har valgt å avgrense oppgaven til å omhandle kontaktpersoner som jobber spesifikt med barnevernsundersøkelser og fokusert på deres opplevelser og erfaringer.

1.4 Oppgavens oppbygging

Denne masteroppgaven er inndelt i syv kapitler. Kapittel 1 består av innledning med beskrivelse av bakgrunn for tema, tidligere forskning på temaet, problemstilling, avgrensning og oppbygging av oppgaven. I kapittel 2 gjøres det rede for verdigrunnlag, forskning og lov rundt inkludering av slekt og nettverk, samt barnevernsundersøkelsens rammebetingelser. Kapittel 3 presenterer familierådets opprinnelse, teoretisk grunnlag og aktuell forskning rundt familieråd og inkludering av slekt og nettverk. Kapittel 4 inneholder en redegjørelse av metode- og analysevalg, samt refleksjon rundt forskningsetikk og forskerrollen, reliabilitet og validitet. I kapittel 5 presenteres funn delt inn med utgangspunkt i forskningsspørsmålene. I kapittel 6 diskuteres funn i lys av aktuell forskning og litteratur. I kapittel 6 oppsummerer jeg forskningsfunn med forslag til videre arbeid med inkludering av barnets slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen.

1.5 Begrepsavklaring

Jeg vil i dette avsnittet definere begreper som jeg benytter meg av i problemstillingen i oppgaven. Disse begrepene brukes også fortløpende i oppgaven.

Kontaktperson

Den som er ansatt i den kommunale barneverntjenesten har et forvaltningsmessig ansvar overfor barn og familier etter lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100 (barnevernloven) (saksbehandlingsrundskrivet, 17.12.19). Den mest brukte tittelen på denne rollen har tidligere vært saksbehandler. Betegnelsen kontaktperson blir benyttet i stadig større

grad, også etter ønske fra barn som har fått hjelp fra barneverntjenesten tidligere (saksbehandlingsrundskrivet, 17.12.19).

Barnet

Med barnet menes barn som berøres av Lov om barneverntjenester, heretter kalt barnevernloven. I følge bvl. § 1-2, 2.ledd gjelder lovens bestemmelser om tjenester og tiltak for barn som har vanlig bosted i Norge og oppholder seg i Norge og som er under 18 år. I følge bvl. § 1-1 skal loven sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår (barnevernloven, 1992, § 1-1).

Barnets slekt og nettverk

Kvello viser til at et sosialt nettverk består av personer man har regelmessig kontakt med og som man regner som viktige (Kvello, 2010, s. 201). Dette betyr ikke nødvendigvis at barnet har en utelukkende positiv relasjon til disse personene, men at det er en definert relasjon på godt og vondt. Fyrand betegner et sosialt nettverk som et system hvis relasjonene er sterke og varige, og avgrenser seg fra andre utenforstående (Fyrand, 2016, s. 24). Familien som en primærgruppe er en liten gruppe der relasjonene mellom medlemmene er allsidige, personifiserte og gir rom for å vise følelser (Fyrand, 2005, s. 46). Kvello viser til at begrepet sosialt nettverk kan deles i fire grupper: familie, slekt, venner, samt naboer/klassekamerater eller jobbkollegaer (Kvello, 2010, s. 383). Slegt er den stabile delen av det sosiale nettverket som barnet ikke har valgt, men som er allerede etablert fra fødselen av, mens venner er valgte sosiale relasjoner. Personer man er i kontakt med gjennom barnehage, skole og arbeidsplass, er delvis styrt og ligger et sted midt imellom slekt og vennerelasjoner (Kvello, 2010, s. 383).

I følge store norske leksikon viser begrepet *familie* i regelen til en avgrenset gruppe nære slektninger. Ofte vil nære slektninger med felles bopel eller i daglig samvirke bli oppfattet som «en familie», men begrepet kan også forstås til å favne om en noe videre krets av slektninger (snl.no, 23.02.22).

Den europeiske menneskerettighetsdomstolen-EMD har lagt til grunn at familiebegrepet favner bredt; ved vurderingen av om et forhold kan anses som familie etter konvensjonen

legger domstolen vekt på tre elementer; det biologiske, det rettslige og det sosiale/følelsesmessige (NOU 2012:5, s. 34).

Barnevernsundersøkelse

I følge bvl. § 4-3 skal barneverntjenesten dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter dette kapitlet, snarest undersøke forholdet (barnevernloven, 1992, § 4-3). Dette utdypes ytterligere i kapittel 2.

Inkludering av slekt og nettverk og nettverksarbeid

Jeg har valgt å bruke begrepet *inkludering av slekt og nettverk* i oppgaven. Begrepet nettverksarbeid brukes ofte i litteraturen. Jeg opplever at begrepene har ulik verdi, der inkludering av slekt og nettverk i større grad legger vekt på at det er familien selv som tar styringen og inviterer slekt og nettverk inn på egne premisser. Det er et begrep basert på myndiggjøring og brukermedvirkning, der målet er å jobbe for mest mulig medvirkning for både barn og foreldre, der de sammen med sitt nettverk kan finne de beste løsningene for seg selv (Horverak, 2009, s. 26). Begrepet nettverksarbeid fremstår for meg som mer praksisrettet og en beskrivelse av noe kontaktpersonen gjør, og flytter fokuset vekk fra familiens styrker og vilje til endring og utvikling (Horverak, 2009, s. 27).

2.0 Verdigrunnlag, forskning og lovkrav

I dette kapittelet gjør jeg rede for historikk, føringer og lovverk som omhandler slekt og nettverk i Norge. I siste del av kapittelet gjør jeg rede for barnevernsundersøkelsens rammebetingelser.

2.1 Utviklingen av inkludering av slekt og nettverk

I norsk barnevern har inkludering av slekt og nettverk først og fremst skjedd i forbindelse med arbeidet med slektsfosterhjem og det er derfor relevant å se på utviklingen av inkludering av slekt og nettverk relatert til slektsfosterhjem.

At slektninger kunne ta til seg barn i egen familie har ikke vært uvanlig i Norge. Dette skjedde uten det offentliges involvering og var basert på private avtaler (Thørnblad, 2009, s. 222; Holtan 2002, s. 12). Det offentlige barnevernet hadde dog en motstand til å plassere barn hos slekt og nettverk frem til slutten av 1990-tallet. Grunnen til dette kan relateres til barnevernets oppfatning av sosiale miljøers betydning og en forståelse av negativ sosial arv som ble utviklet på midten av 1960-tallet. Det var en forståelse av at omsorgssviktende foreldre også hadde vokst opp i hjem med omsorgssvikt, og dersom målet var å bryte et mønster av omsorgssvikt kunne ikke barn plasseres hos den samme slekten (Thørnblad, 2009, s. 223). Det biologiske prinsipp har vært tydelig fremhevet som en del av barnevernets verdigrunnlag, og det har vært en grunnleggende tanke at barn skal vokse opp hos sine foreldre. Tilknytningen barn har til sine foreldre ble sett på som verdifull i seg selv (NOU 2000:12, s.88). I de teorier og modeller som har blitt benyttet i barnevernet frem til tusenårsskiftet har det vært lagt liten vekt på hvilken betydning slekt og nettverk kan ha for barnet i form av tilhørighet, identitet og trygghet. Man har fokusert på kjernefamiliens medlemmer og til dels tatt avstand fra å blande inn resten av nettverket (Einarsson, 2002, s. 24).

På 1990-tallet økte slektsplassering internasjonalt, særlig i USA der det var knapt med ressurser og få fosterhjem (Thørnblad, 2009, s. 222). Rekruttering av fosterhjem var, og er for så vidt ennå, vanskelig i Norge også. Amerikansk forskning viste på den tiden at slektsfosterhjem var mer stabile, med færre flyttinger enn ordinære fosterhjem (Holtan, 2002, s. 21; Thørnblad, 2009, s. 223). Norsk forskning (Holtan 2002) viste at plassering i slekt gjorde at barnet hadde mer kontinuerlig kontakt med biologiske foreldre og stedet de bodde

på. Funn fra forskningen viste at relasjonen til foreldrene inngikk i en større kontekst av tilhørighet til nettverket på hjemstedet; stedet, miljøet og personene rundt bidro til at barnet følte seg hjemme og hørte til et sted. Barnet vektla også varigheten av relasjonen, der å kjenne noen over lang tid skapte opplevelsen av å ha familie (Holtan, 2002, s. 212). I tillegg viste forskning at slektsfosterhjem ivaretok kulturelle rutiner og tilhørighet i langt større grad enn ordinære fosterhjem (Holtan, 2002, s. 214).

I 2000 kom Befringutvalget med et viktig endringsforslag vedrørende barnets nettverk (NOU 2000:12, s. 316). De foreslo at det burde lov- eller forskriftsfestes at det ved rekruttering av fosterhjem først og fremst måtte søkes etter mulige fosterhjem i barnets familie og nettverk. Dette forslaget ble nedfelt i forskrift om fosterhjem § 4 som trådte i kraft i 2004 (forskrift om fosterhjem, 2004, § 4). I statlige utredninger de senere årene blir det samme forslaget opprettholdt. I 2016 oppnevnte regjeringen et utvalg som skulle se på hvordan barnevernloven av 1992 kunne forenkles og kom med forslag til endringer (NOU 2016:16, s. 13). Dette utvalget viste også igjen til forskning om at slektplasseringer var mer stabile enn andre fosterhjem, samt den europeiske menneskerettighetskommisjonens, heretter kalt EMK, artikkel 8 *retten til familieliv* da de anbefalte at det burde fremgå av loven at staten har plikt til å tilrettelegge for at barnet kan plasseres hos slekt og nettverk (NOU 2016:16, s. 212). Utvalget viste til at familiebegrepet slik det blir definert i EMK rekker videre enn det som ligger til grunn for barnevernloven (NOU 2016:16, s. 338). EMD- den europeiske menneskerettighetsdomstolen har anerkjent at definisjonen av begrepet familieliv slik det er brukt i EMKs artikkel 8 *Retten til familieliv* også omhandler barnets relasjoner til andre enn foreldrene, og at familieliv kan foreligge mellom en rekke andre persongrupper med mer eller mindre nært slektskap til barnet. EMK presiserer også at jo fjernere slektskap personen har til barnet, desto større krav stilles det til relasjon mellom barnet og den aktuelle personen. EMD tar utgangspunkt i at det må foreligge en betydningsfull relasjon i hvert konkret tilfelle. Dette gjelder blant annet barnets relasjon til søsken, men også besteforeldre og onkel/tante som også vil kunne utgjøre *familieliv* slik EMD tolker det (NOU 2016:16, s. 336). Her fremheves tydelig tilknytning og relasjonen til barnet som førende for nettverkets betydning.

Inkludering av slekt og nettverk må også ses i sammenheng med en utvikling av myndiggjøring og brukervedvirkning på denne tiden, noe som også gjaldt barnet (Thørnblad, 2009, s. 223). I løpet av 1980- og 1990-årene ble barns individuelle rettigheter juridisk forankret i Norge. FNs barnekonvensjon ble vedtatt i 1989 og ratifisert av Norge i 1991, og

barns rettigheter i Norge ble styrket gjennom føringer fra staten (NIM, 2020, s. 11). Barns rett til omsorg og beskyttelse er nedfelt i Grunnlovens § 104 og FNs barnekonvensjon artikkel 3 og 12, og må ses i lys av barnekonvensjonens artikkel 19 som omhandler at staten har en plikt til å beskytte barnet mot alle former for vold, misbruk og omsorgssvikt. Det innebærer at myndigheter i visse tilfeller må overta omsorgen for et barn (NIM, 2020, s. 11). En omsorgsovertakelse vurderes som et inngrep i barnets rett til familieliv nedfelt i EMKs artikkel 8. Samtidig er det et sentralt prinsipp i FNs barnekonvensjons artikkel 3, om at hensynet til barnets beste skal være grunnleggende i alle offentlige handlinger som berører barn (NIM, 2020, s. 15). Barnets beste er nedfelt i Grunnlovens § 104 og barnevernloven legger eksplisitt til grunn av barnets beste skal være utgangspunktet for alle beslutninger som fattes rundt et barn (Bunkholdt og Sandbæk, 2008, 32). Ut i fra menneskerettslig forankring kreves det at barneverntjenesten og fylkesnemnda alltid vurderer og balanserer disse kryssende rettighetene opp mot hverandre på en forsvarlig måte som er til det beste for barnet, og at disse vurderingene blir godt begrunnet og dokumentert (NIM, 2020, s. 16).

Med norsk barnevernlov i 1992 ønsket man en mer rettferdig lov som sikret alle like rettigheter. Barne- og familiedepartementet la i 2021 frem et forslag til ny barnevernslov (Prop. 133 L 2020-2021, s. 15). Formålet med ny barnevernslov er å få en mer tilgjengelig lov som er bedre tilpasset dagens samfunn. Den nye barnevernloven skal bidra til bedre barnevernsfaglig arbeid, styrke barns og foreldres rettssikkerhet og bidra til økt vekt på forebygging og tidlig innsats. Forslaget tar utgangspunkt i NOU 2016: 16 *Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*, og bygger videre på vedtatte lovendringer som er en oppfølging av Barnevernslovutvalgets forslag. Departementet har lagt stor vekt på menneskerettslige vurderinger i arbeidet med ny barnevernlov. Departementet har bedt regjeringen om å «sikre at forslagene til ny barnevernlov er i tråd med FNs barnekonvensjons prinsipper om barns rett til informasjon, til å bli hørt, beslutninger til barnets beste og barns rett til privatliv». Et styrket barneperspektiv er viktig for en fremtidsrettet lov. I proposisjonen foreslås endringer som skal legge bedre til rette for at barnet skal kunne forklare seg mest mulig fritt både til barnevernstjenesten og fylkesnemnda. Barnets beste er det grunnleggende hensynet for barnevernet, og det foreslås å fremheve dette hensynet i en ny overordnet bestemmelse (Prop 133 L (2020-2021), s. 107).

Det er nærliggende å anta at EMD-dommene, tilbakemelding fra FNs barnekomite og forskning relatert til slekt og nettverk har påvirket at større inkludering av familie og nettverk

er et forslag fra Barne- og likestillingsdepartementet i arbeidet med ny barnevernlov som trer i kraft 01.01.23. I forbindelse med ny lov poengteres det at slekt og nettverk kan bidra med viktige ressurser for barnet og foreldrene (Prop 133 L (2020-2021), s. 107). Det fremheves også at inkludering av slekt og nettverk kan bidra til at barnet og foreldrene kan få hjelp og støtte der de bor; i rammer og omgivelser som de kjenner fra før. Også her vektlegges barnets relasjon og tilknytning til slekt og nettverk, i tråd med EMKs artikkel 8, *retten til familieliv* og at viktige relasjoner for barnet blir ivaretatt dersom det er behov for tiltak utenfor hjemmet. Ny lov viser også til at økt inkludering av slekt og nettverk kan forebygge behov for mer inngripende tiltak og ivaretar derfor også minste inngreps prinsipp. Barnevernstjenesten skal alltid vurdere om det vil være til barnets beste å inkludere barnets slekt og nettverk (Prop 133 L, (2020-2021) s. 107).

Ny barnevernlov tar også høyde for at inkludering av slekt og nettverk ikke alltid er til det beste for barnet, fordi det også finnes barn som ikke har et nettverk som kan bidra med ressurser (Prop 133 L, (2020-2021) s. 107). Derfor foreslås en lovregulering som gir nødvendig fleksibilitet i barnevernsarbeidet der det lovfestes en plikt til *å legge til rett for* inkludering av slekt og nettverk og spørsmålet om og grad av inkludering av slekt og nettverk baseres på en konkret vurdering i hver enkelt sak. Dette må vurderes fortløpende, i ulike faser av arbeidet med barnet og foreldrene. I noen saker kan inkludering innebære en enkel kartlegging av hva slags nettverk barnet og foreldrene har, og deres synspunkt på at barnets slekt og nettverk inkluderes. Ofte kan det være nødvendig å gå i dialog over tid med foreldrene og barnet om det kan være aktuelt å inkludere slekt og nettverk ytterligere. I noen tilfeller vil det være hensiktsmessig med mer omfattende inkludering av slekt og nettverk, for eksempel ved bruk av familieråd. Behovet for å inkludere slekt og nettverk vil kunne endre seg ut fra hvilken fase saken er i (Prop 133 L (2020-2021), s. 107).

På lik linje med barnevernets arbeid ellers er barnets beste et grunnleggende hensyn i vurderingen av inkludering av slekt og nettverk (Prop 133 L (2020-2021), s. 107). Et reelt samtykke fra foreldrene og vektlegging av barnets mening vil også være førende for hvor vidt slekt og nettverk kan inkluderes i saken. I hvilken grad det legges opp til mer omfattende inkludering av slekt og nettverk må baseres på en vurdering av blant annet partenes forutsetninger og holdninger, men også nettverkets tilgjengelighet. For eksempel skal det mer til for å involvere familie og nettverk i utlandet. (Prop 133 L (2020-2021), s. 107).

2.2 Barnevernsundersøkelsens rammebetingelser

Fungerende lov om barneverntjenester (barnevernloven) fra 1992 har som formål å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg i rett tid, samt at barn og unge skal sikres trygge oppvekstvilkår (barnevernloven, 1992, § 1-1). Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at 45 464 barnevernsundersøkelser ble iverksatt i 2020 (www.ssb.no, hentet 23.02.22). Alle som oppholder seg i Norge, og som er under 18 år, er omfattet av loven (barnevernloven, 1992, § 1-2 og 1-3).

Det er i utgangspunktet foreldrene som har ansvar for sine barn, og barnet skal vokse opp sammen med foreldrene sine (Bunkholdt og Sandbæk, 2008, s. 33). Barnevernloven gir regler om det offentliges ansvar for barn, og barneverntjenesten skal hovedsakelig gi hjelp som bidrar til at barnet kan bo hjemme (Bunkholdt og Sandbæk, 2008, s.33).

Barnevernloven bygger på tre hovedprinsipper: det biologiske prinsipp, minste inngreps prinsipp og hensynet til barnets beste (www.lovdata.no, 17.11.20). Disse prinsippene ligger til grunn for utøvelse av myndighet i tråd med barnevernloven, og er styrende for de avgjørelsene som blir fattet etter denne loven. Prinsippene *det biologiske prinsipp* og *barnets beste* er redegjort for tidligere i oppgaven. Det minste inngreps prinsippets føringer i en undersøkelse innebærer at undersøkelsen skal gjennomføres slik at den minst mulig skader noen som den berører, og den skal ikke gjøres mer omfattende enn formålet tilsier (barnevernloven, 1992, § 4-3). De ansatte i en barneverntjeneste har også taushetsplikt, og det legges vekt på å hindre at kunnskap om undersøkelsen blir spredt unødige (barnevernloven, 1992, § 6-3; forvaltningsloven 1970, § 13).

Alle kommuner har en barneverntjeneste som utfører det daglige arbeidet og som har plikt til å undersøke barns omsorgssituasjon og iverksette tiltak når vilkårene i loven er oppfylt (www.bufdir.no, 17.09.19). Utgangspunktet for barneverntjenestens undersøkelsesarbeid er bekymringsmeldinger som omhandler bekymring for barns omsorgssituasjon. Disse kommer fra for eksempel skole, barnehage, helsestasjon, politi og andre offentlige instanser, i tillegg til private meldere som også kan være anonyme. Til sammen mottok barneverntjenesten 56 802 bekymringsmeldinger i 2020 (www.ssb.no, hentet 23.02.22). Når barneverntjenesten mottar en bekymringsmelding skal barneverntjenesten så fort som mulig og senest innen en uke, gjennomgå bekymringsmeldingen og vurdere om meldingen skal følges opp med en undersøkelse (barnevernloven, 1992, § 4-3). Som tidligere nevnt kan ikke foreldrene eller den

barnet bor hos motsette seg at en undersøkelse blir gjennomført ved besøk i hjemmet. Undersøkelsen skal gjennomføres innen 3 måneder (barnevernloven, 1992, § 4-3).

2.2.1 Informasjonsinnhenting, informasjonsbearbeiding og konklusjon

En barnevernsundersøkelse kan ifølge Hærem og Aadnesen deles inn i tre hoveddeler; Informasjonsinnhenting, informasjonsbearbeiding og konklusjon (Hærem og Aadnesen, 2004, s. 31). Barnevernet skal undersøke bekymring beskrevet i bekymringsmeldingen og samle den informasjonen som er nødvendig for å kunne avgjøre om saken skal henlegges eller om det skal settes inn hjelpetiltak. Målet er å skaffe informasjon som kan gi innsikt i og klargjøre barnets helhetlige situasjon. Når informasjonsgrunnlaget er på plass må dette bearbeides. Informasjonsbearbeidingen er en aktiv prosess som drives frem gjennom ulike slutninger og avveininger. Kontaktpersonene anvender sin barnevernfaglige kunnskap for å få et helhetlig bilde og forståelse for barnets situasjon i hjemmet, men også på andre arenaer, for eksempel skole og fritidsaktiviteter. Kontaktpersonene vurderer så om saken skal henlegges eller om det bør foreslås oppfølging av familien og iverksetting av hjelpetiltak etter lov om barneverntjenester (Hærem og Aadnesen, 2004, s. 32).

Vurderinger i en barnevernsundersøkelse styres av både formelle og uformelle rammer (Hærem og Aadnesen, 2004, s. 59). Særlige sentrale formelle rammebetingelser som påvirker barneverntjenestens vurderinger i undersøkelsen er lov om barneverntjenester (1992), barnekonvensjonen (1989) og lov om forvaltning (1967). I tillegg gjelder yrkesetiske retningslinjer (Yrkesetisk grunnlagsdokument 2002) og kontorets egne rutiner og retningslinjer. Uformelle rammer som kan påvirke undersøkelsen er kontorets ressurser, både menneskelige og økonomiske, herunder kontaktpersonenes og kollegafelleskapets kunnskapsgrunnlag, kulturelle ståsted, alder og kjønn (Hærem og Aadnesen, 2004, s. 59).

3.0 Inkludering av slekt og nettverk i barneverntjenesten

3.1 Inkludering av slekt og nettverk i lys av familieråd

Jeg har valgt å drøfte inkludering av slekt og nettverk i lys av forskning rundt familieråd som er en metode brukt i barnevernet for inkludering av barnets slekt og nettverk. Jeg har også valgt å inkludere en studie om familieråd i familievernnet. Jeg finner den relevant i drøfting, da det ofte vurderes som nyttig med et samarbeid mellom barneverntjenesten og familievernkontoret i disse komplekse sakene. I dette kapittelet gjør jeg rede for forskning som jeg mener er relevant for min studie. I tillegg til benytter jeg meg av teori og supplerende forskning som kan bidra til å belyse studiens funn, blant annet litteratur angående tilknytning og nettverk, men også litteratur om det kommunale barnevernsarbeidet. Jeg har valgt å avgrense til forskning rundt familieråd brukt i Norge, da det fremkommer i litteraturen at det er variasjoner fra land til land i bruken av familieråd (Havnen og Christiansen, 2014, s. 9). Jeg har valgt å benytte meg av den nyeste forskningen rundt familieråd, men henviser også til tidligere forskningsprosjekt og deres funn. Utviklingen av metoden vært kontinuerlig, og man kan anta at deler av datamaterialet fra forskning i de tidlige årene kan være noe utdatert og speiler ikke dagens bruk av familieråd og utviklingen i barnevernfeltet. Jeg gjør først kort rede for familierådet opprinnelse og teorigrunnlag, for jeg drøfter forskningen rundt familieråd.

3.2 Familierådets opprinnelse

Familieråd kommer opprinnelig fra New Zealand og ble utviklet på midten av 80-tallet (Horverak, 2009, s. 9). På den tiden var urbefolkningens barn, maoriene, sterkt overrepresentert i det offentlige barnevernet på New Zealand. Barnevernet ble kritisert for hvordan maoriene ble behandlet i barnevernet, for strukturell rasisme og at beslutningsmetodene og tiltakene som ble brukt var fjernt fra hvordan maoriene selv diskuterte og løste problemer i sin kultur. Blant annet ble det ikke tatt hensyn til maorienes utvidete familiestruktur i planleggings- og beslutningsprosessen. Innenfor maorikulturen var omsorgen og oppdragelsen av barn et ansvar for hele den utvidete familien, og den utvidete familien inkluderer da både slekt, venner og andre betydningsfulle personer for barnet (Havnen og Christiansen, 2014, s. 12). Metoden ble utviklet for å imøtekomme behovet for å jobbe på en måte som ivaretok maorienes verdier, samtidig som sentrale verdier i barnevernsarbeidet ble ivarettatt. Familieråd ble etter dette implementert som metode i mange land. I 1995 ble metoden implementert i norsk barnevern. (Horverak, 2009, s. 10; Natland og Malmberg-Heimonen, 2016, s 48).

3.3 Teoretisk grunnlag

Norsk barnevern hadde stort sett konsentrert seg om kjernefamiliens medlemmer med en motstand mot å blande inn barnets slekt og nettverk frem til 1990-tallet (Einarsson, 2002, s. 20). Tidligere forskning, spesielt fra England, viste at barnets slekt tidligere hadde blitt behandlet med likegyldighet eller ekskludert (Einarsson, 2002, s. 20). På slutten av 1980-tallet fremhevet forskningen betydning av et utstrakt samarbeid mellom barnevernet, barnets foreldre og barnets utvidete familie. Funn tilsa at støtte fra den utvidede familien kunne bety mye for barnet, sammenlignet med ingen støtte eller kontakt, ikke bare ved plassering, men også i andre faser av barnevernsarbeidet (Einarsson, 2002, s.20).

Fremveksten av familierådsmodellen bør først og fremst forstås i en sosialpolitisk kontekst, med blant annet økt vekt på individets deltakelse og innflytelse.

(Havnen og Christiansen, 2016, s. 13).

Denne påstanden viser til utviklingen og vektleggingen av verdier som myndiggjøring og brukermedvirkning på 1990-tallet, og Horverak viser til at familieråd er myndiggjøring i praksis der familien og barnevernet går sammen om å redusere familiens avmakt ved at familien selv får bestemme hva som skal gjøres, når og hvor det skal skje (Horverak, 2009, s. 30).

Natland og Malmberg-Heinonen karakteriserer familierådsmodellen som manualbasert; det er utviklet manualer og føringer for hvordan familieråd skal utføres, og de setter implementering av metoden i sammenheng med evidensbasert praksis (EBP) som ble introdusert i Norge sent på 90-tallet (Natland og Malmberg-Heinonen, 1/2016, s. 50). Det har vært usikkerhet rundt om manualbaserte metoder jobber imot det som kjennetegner sosialt arbeid som profesjon; nemlig en anerkjennelse av det å bruke skjønn basert på kunnskap som kommer av erfaring. Manualbaserte metoder har fått kritikk for å være for tekniske og kan bidra til at de som jobber med brukerne blir mindre kreative, kritiske og utforskende, og i tillegg kan metodene skape distanse til beslutninger og brukere (Natland og Malmberg-Heinonen, 1/2016, s. 50). På den andre siden har det blitt fremhevet at bruk av manualer i sosialt arbeid, i dette tilfellet familieråd, kan bidra til større forutsigbarhet, å øke effektivitet, å sikre rettsikkerheten til barn og foreldre, samt gjøre det lettere for kontaktpersonen å fatte beslutninger med eller om familien (Natland og Malmberg-Heinonen, 1/2016, s. 50).

Hensikten med familieråd er at beslutninger som angår barn som av en eller annen grunn trenger hjelp og støtte i en vanskelig livssituasjon skal skje gjennom inkludering av barnets nettverk (Havnen og Christiansen, 2016, s.12). Havnen og Christiansen viser til at familierådet er en beslutningsmetode som forener ideer om brukermedvirkning og myndiggjøring til praktisk handling. De viser til at den norske modellen av familieråd bygger på flere teoretiske perspektiver, med hovedvekt på særlig tre teorier;

- sosialøkologisk systemteori utviklet av Bronfenbrenner, der man forstår barnet som en del av ulike miljøer som står i interaksjon med hverandre. Samspillet mellom disse arenaene kan mobiliseres for å sikre gode oppvekstvilkår for barnet.
- Sosial nettverksteori og sosial støtte, der samspill mellom nettverk, personlig støtte og kontroll vektlegges og skaper grunnlag for økt forståelse av barnets situasjon og løsninger som kan beskytte barnet.
- Empowerment som innebærer en myndiggjørende prosess for familien det gjelder, og som bygger på en forståelse av at aktiv deltakelse i egen problemløsning minsker følelsen av avmakt og forsterker familiens mulighet til å ta egne beslutninger (Havnen og Christiansen, 2016, s. 13).

Kort sagt innebærer metoden at barnevernet gir familien og nettverket mulighet til selv finne løsninger og ta ansvar for å gjennomføre løsningene. Kontaktpersonen gir ansvaret for videre oppfølging og hjelpetiltak til familien og nettverket (Natland og Malmberg-Heimonen, 2016, s. 48). Familien utarbeider alene og uten barnevernet til stede en handlingsplan som bygger på en problemstilling som barnevernet og familien har utarbeidet i forkant av familierådet (Slettebø et al, 2016/3, s. 22). Kontaktpersonens rolle går nå fra å være en ekspert til å være en ressursperson som bistår familien med hjelp og tilrettelegging. Det er viktig å presisere at selv om ansvaret ligger hos familien og nettverket, sitter barnevernet på makten til å vurdere om forslagene skal godkjennes (Havnen og Christiansen, 2014, s. 13).

Havnen og Christiansen viser til at det er vanlig å peke på fire hovedprinsipper eller hjørnesteiner i familierådsmodellen i barnevernet; 1. barnets slekt og nettverk deltar i familierådet, 2. familien og nettverket har anledning til å drøfte gitte problemstillinger alene og utarbeide en handlingsplan uten barnevernet til stede, 3. En nøytral familierådsadministrator, som ikke jobber i barnevernet til daglig, bistår familien med å planlegge og gjennomføre

familierådet, 4. Handlingsplanen som familien og nettverket har utarbeidet skal godkjennes, så fremt barnets sikkerhet er ivaretatt (Havnen og Christiansen, 2014, s. 13). Flere nordiske forskere har tatt til orde for at barneperspektivet/barns deltakelse bør utgjøre en femte hjørnestein i familierådsmodellen. Brukermedvirkning og myndiggjøring inkluderer også barnet, og barnets deltakelse i familierådet har vært særlig vektlagt i den nordiske implementeringen av familieråd (Slettebø, 2016/3, s. 21).

3.4 Aktuell forskning

Havnen og Christiansen utarbeidet i 2014 en kunnskapsstatus om familieråd, hovedsakelig brukt i barnevernet, men også på andre områder (Havnen og Christiansen, 2014, s. 1).

Rapporten ble utarbeidet på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet i perioden desember 2013 til juli 2014. Havnen og Christiansen viste til særlig to forutgående viktige bidrag i evalueringen av familieråd. I 2003-2006 ble det gjennomført et nasjonalt utprøvnings- og evalueringsprosjekt ledet av Sturla Falck (Havnen og Christiansen, 2014, s. 9).

Evalueringsarbeidet hadde som mål både å tilrettelegge for gode praktiske løsninger i kommunene, opplæring og kunnskapsutvikling. Erfaringene bekreftet i stor grad funn fra tidligere forskning; (Einarsson, 2002; Einarsson & Nordahl, 2003; Horverak, Omre, & Schjelderup, 2002; Løfsnæs, 2002) at foreldre, saksbehandlere og koordinatorene var positive til familierådsmodellen, samtidig som implementeringen gikk sakte, både fordi barnevernsarbeiderne vegret seg mot å prøve ut metoden, og fordi mange familier takket nei til familieråd (Havnen og Christiansen, 2014, s. 9).

Det andre bidraget var prosjektrapporten som ble utgitt i 2006 fra det nasjonale utprøvnings- og evalueringsprosjektet med Elisabeth Backe-Hansen i spissen (Havnen og Christiansen, 2014, s. 10). Det sammenholdt viktige internasjonale forsknings- og kunnskapsbidrag om familieråd fram til 2006. Evalueringsrapporten oppsummerte at sammenlignet med tradisjonell saksbehandling ga familieråd mer positive resultat i forhold til barns psykiske helse, behov for videre oppfølging fra barnevernet og alvorlighetsgrad i sakene. Det ble samtidig poengtert at det metodiske grunnlaget i evalueringsrapporten var ufullstendig og funnene kunne ikke betraktes som direkte effekter av familieråd (Havnen og Christiansen, 2014, s. 10).

I følge Bufdir skulle Havnen og Christiansens kunnskapsrapport bidra til utvikling av gode tiltak av riktig kvalitet til barn og familier, kunnskap om effekten av familieråd, brukernes og kontaktpersonenes erfaring med familieråd (Havnen og Christiansen, 2014, s.10). Rapporten inkluderer både forskning og annen kunnskap, erfaringsbasert og forskningsbasert. Rapporten har også søkt å avdekke områder og temaer der det er behov for ny forskning eller styrking av

eksisterende forskningsfunn (Havnen og Christiansen, 2014, s. 10). Havnen og Christiansen viste til at forskningsgrunnlaget av effekter av familieråd i 2014 var tynt (Havnen og Christiansen, 2014, s. 9). De fleste studiene på amerikanske forhold som ikke alltid er direkte overførbart til norske forhold. I tillegg var studiene av varierende forskningsmessig kvalitet, hvilket skapte usikkerhet vedrørende resultatene av effekten av familieråd (Havnen og Christiansen, 2014, s.10).

En forskergruppe ved VID vitenskapelige høyskole ledet av Tor Slettebø, sammen med Astrid Flacke, Halvor De Flon, Inger Lise Negård og Inger Oterholm utarbeidet i 2016 en evaluering av bruk av familieråd i familievernnet. VID evaluerte 13 familieråd ved fire familievernkontor i perioden 2014-2015. Evalueringen bygger på intervjuer med deltakerne i disse familierådene. Målgruppen for familierådene var familier preget av høykonflikt. Slettebø viser til at det er omfattende dokumentasjon på konflikt mellom foreldrene i forbindelse med omsorg- og samværsordninger er en belastning for barna og deres utvikling (Slettebø et al., 2016/3, s. 14). Funnt fra denne evalueringen viser at å inkludere slekt og nettverk i familiens vansker var krevende og preget av usikkerhet hos både barn og foreldre (Slettebø et al., 2016/3, s. 108). utfordringer for barna kunne være at de ikke var vant til å snakke så mye, de ville ikke såre foreldrene og barnets egne ønsker og behov som hadde blitt oversett over lang tid skulle plutselig frem i lyset. Det var et ønske om at livet kunne bli bedre som motiverte mange av barna til å bli med i familierådet. Barna fortalte også om endring etter familierådet som bidro til at de fikk det bedre etterpå som gjorde det verdt det. Barna opplevde det som trygt at andre i nettverket fulgte med på foreldrene og fulgte opp avtaler. Felles for alle barna i studiet var tryggheten å vite at familien ikke var overlatt til seg selv. Funnene viste at familieråd har sine utfordringer og det stilles store krav til det forberedende arbeidet og den jobben som koordinator skal gjøre (Slettebø et al., 2016/3, s. 108).

I 2017 undersøkte Saus, Jenssen og Strandbu barnevernsarbeidernes oppfatning og erfaring med familieråd. De intervjuet 16 kontaktpersoner ett år etter gjennomført familieråd (Saus, Jenssen og Strandbu, 2017, s. 56). Alle sakene handlet om fosterhjem og hvor barnet skulle bo. Funnt fra undersøkelsen viste at kontaktpersonenes opplevelse av familierådets nytteverdi var varierende (Saus, Jenssen og Strandbu, 2017, s. 60). De trakk frem at mer åpenhet om problemene ga barnevernet mer oversikt over saken, hvilket var positivt i oppfølgingsarbeidet. De fleste av kontaktpersonene fremhevet at de hadde et stort arbeids- og tidspress og at de måtte prioritere mellom flere viktige saker. Funnene viste også at det i noen

tilfeller var manglende samsvar mellom tiltak nedfelt i handlingsplanen og hva som var iverksatt etter familierådet. Kontaktpersonene begrunnet dette med at barnets livssituasjon hadde endret seg og tiltakene var ikke lenger relevante. En annen begrunnelse for endringer av tiltak var at flere deltakere i familierådet bodde langt fra barnet, også i andre land hvilket gjorde det vanskelig å følge opp avtalene. Kontaktpersonene uttrykte også at handlingsplanens tiltak ikke ble fulgt opp fordi forpliktelsene til barnets nettverk «sklir ut». I alle saker, bortsett fra en, hadde det vært behov for ekstra tiltak i regi av barnevernet etter familierådet. Kontaktpersonene sa at det var gode grunner for ikke å ha familieråd, og at de noen gang også foretrakk mer tradisjonelle arbeidsmåter. Mange av kontaktpersonene var opptatt av at familierådet hadde lyktes i få til langsiktig plassering og større grad av stabilitet for barnet. Familien hadde fått være med på å bestemme hvor barnet skulle bo og de hadde oppnådd en gjensidig forståelse for hverandre og fått et bedre samarbeid. At barnet ble plassert hos noen som familien kjente hadde ført til bedre relasjoner i nettverket (Saus, Jenssen og Strandbu, 2017, s. 64).

I 2019 ble det utført en evaluering av Bufetat østs samarbeidsprosjekt om bruk av familieråd i vold- og høykonfliktsaker. I 2016 ble det ytret et behov for å videreutvikle bruken av familierådsmodellen i saker med voldsproblematikk. Det ble etterspurt metoder og praksis for å kunne gi rett hjelp til rett tid ut i fra barnets beste, barnets rett til beskyttelse og minste inngreps prinsipp. Det ble startet opp et pilotprosjekt med målsetting om barneverntjenesten skulle ha gode verktøy til å ivareta barn som ble utsatt for vold ut i fra minste inngreps prinsipp. Målet var også å utvikle familierådsmodellen og bidra til kompetanseheving rundt familierådsmodellen (Bufetat, 2019, s. 3). Pilotprosjektet var et samarbeidsprosjekt mellom Bufetat region øst, fem kommunale barneverntjenester og en akuttinstitusjon. Målgruppen for pilotprosjektet var familier med vold i nære relasjoner, familier med høyt konfliktnivå hvor barn er vitne til vold og familier der barna blir utsatt for fysisk avstraffelse i oppdragerøyemed. Evalueringen ble gjennomført ved bruk av dybdeintervjuer, 23 telefonintervjuer utført av både Bufetat og Sentio research, i tillegg til et fokusgruppeintervju. Informantene var saksbehandlere, barnevernledere og prosjektansvarlige med særlig ansvar for kommunens deltakelse i prosjektet. Det var til sammen 6 deltakere i fokusgruppeintervjuet, hvor av fem var familierådskoordinatorer og en var prosjektansvarlig i en deltakerkommune. Deltakerne hadde til felles at de alle hadde arrangert såkalt shuttleråd. Bufetat påpeker at et sentralt funn blant familiene som var en del av prosjektet var at det kunne se ut til at volden i seg selv spilte en mindre sammenlignet med det høye konfliktnivået

i familiene. I evalueringen fremkommer det at familieråd i seg selv ikke har ført til store endringer, men det var en enighet om at familieråd som tiltak hadde stor verdi og skapte positive ringvirkninger for barnet, familien, nettverket og barneverntjenesten, blant annet at barnet ble sett og hørt, familien fikk ansvar og medbestemmelse, barneverntjenesten mottok og ga informasjon om barnet og familien og de fant alternativer til akutt plassering, dialog, samt at familierådet hadde en samfunnsøkonomisk gevinst, blant annet ved å spare flere runder i fylkesnemnda og retten (Bufetat, 2019, s. 3).

I 2021 ble det utarbeidet en rapport på bakgrunn av en studie av akutt familieråd i den kommunale barneverntjenestens arbeid med hastesaker (Slettebø et al, 2021, s. 1). Dette prosjektet ble også ledet av professor Tor Slettebø ved VID vitenskapelige høyskole og han arbeidet sammen med seniorforsker Veronika Paulsen ved NTNU Samfunnsforskning, Hanne Christoffersen og Margrete Aadnanes ved VID. Forskningsprosjektet pågikk i perioden 2017-2021. Målet med rapporten var å belyse hvorvidt bruk av familieråd i akuttsaker bidrar til å styrke relasjoner i og rundt familiene og på hvilken måte, om det bidrar til kontinuitet i barn og ungdoms relasjoner, belyse hvordan barn og foreldre medvirker i akutt familieråd og hvilke forutsetninger som må være til stede for å ta i bruk familieråd i akuttsaker (Slettebø, 2021/1, s. 10). Det ble gjennomført individuelle intervjuer med deltakere i 23 familieråd. Utvalget har bestått av 14 barn, 3 støttepersoner, 25 foreldre, 10 personer i barnas familie og nettverk i Bufetats region Øst, Vest og Midt-Norge i 2018/2019. Oppfølgingsintervjuer ble utført i 2020. I tillegg ble det gjennomført individuelle intervjuer med 12 familierådskoordinatorer fra de tre regionene, 35 ansatte med ulike roller i barneverntjenestene. Prosjektet var finansiert av Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Funn fra undersøkelsen viste at bruk av familieråd i akuttsituasjoner bidrar til å styrke relasjoner i og rundt barnet, bidrar til å forebygge plasseringer utenfor hjemmet og bedre samarbeidet mellom familier og barnevernet (Slettebø, 2021, s. 5). Vedrørende barnets medvirkning fremkom det at barnets medvirkning er begrenset i akuttfamilieråd, men dette kompenseres med et oppfølgende familieråd. Funn viste at det var utfordrende når familier med minoritetsbakgrunn deltok i familierådet, tidspress ved akuttfamilieråd begrenset muligheten for kartlegging, relasjonsbygging og konfliktløsning i forkant av familierådet. Det fremkom at bruk av akuttfamilieråd avhenger av den enkelte barneverntjenestens arbeidsrutiner og hvor mye erfaring kontaktpersonene har med metoden (Slettebø, 2021, s. 87). Forskningsgruppa anbefalte videre at det burde jobbes med holdningsendring rundt

akuttfamilieråd og kompetanseheving rundt akuttsituasjoner, og at ordinære familieråd burde kunne avvikles raskere enn det som er tilfelle i dag (Slettebø, 2021, s. 9).

I 2021 gjennomførte Cecilie Sudland en doktorgradstudie sammen med Cecilie B. Neumann der de intervjuet 31 barnevernsarbeidere om deres syn på barnevernets ansvarsfelt, mandat og oppgaver (Sudland og Neumann, 2021, s. 141). Det ble benyttet både fokusgruppeintervju og individuelle intervjuer. Det fremkom i studien at barnevernsarbeiderne opplevde foreldrekonfliktsaker som utfordrende. Et flertall av informantene i studien hadde bekymring knyttet til barn som levde med foreldrenes konflikt i lang tid og at dette var skadelig for barna. Funn viste at foreldrekonfliktsaker som havner hos barnevernet ofte kommer fra alle deler av befolkning, også med høy sosioøkonomisk status. Sudland og Neumann beskriver dette som en ny gruppe i barnevernet. Dette gjorde det også vanskelig for barneverntjenesten å innhente nok informasjon om barnet og familien, fordi disse familiene ikke er brukere av hjelpeapparatet på samme måte som andre familier barnevernet er i kontakt med (Sudland, og Neumann, 2021, s. 144). Funn viste også at det var stor usikkerhet hos informantene rundt hva og hvordan de skulle undersøke i disse sakene og hva som skal vektlegges i vurderingene. Det ble i flere tilfeller vurdert at foreldrene klarte å yte god nok omsorg alene, men at det var rådende emosjonell omsorgssvikt på grunn av foreldrekonflikten, og høy sosioøkonomisk status bidrar til å dempe bekymringer for barnet fordi foreldrene fremstår som ressurssterke og følger opp barnet praktisk og sosialt (Sudland og Neumann, 2021, s. 149).

Jeg viser også til forskning og artikler som jeg vurderer som særlige relevante når jeg skal drøfte funn i denne studien; Reene Thørnblads artikkel *slektsfosterhjem i offentlig barnevern* (2009), Astrid Strandbus artikkel *barns deltakelse og støttepersonens rolle i familieråd* (2008) og Sidsel Natlands og Ira Malmberg-Heimonens artikkel *Familieråd- frigjørende sosialt arbeid innenfor manualbasert modell?* (2014).

4.0 Metode

4.1 Vitenskapsteori og forhold mellom teori og praksis

For å kunne analysere mine funn i oppgaven hadde jeg behov for å sette meg inn i vitenskapsteori og på hvilken måte forholdet mellom teori og praksis påvirker kontaktpersonenes arbeidsbetingelser. Dette ligger som et bakteppe til analyse av problemstillingen. I tillegg vurderer jeg det som nødvendig for å forberede meg på rollen som forsker og forventninger til valg av kvalitativ metode som beskrives senere i oppgaven.

I vitenskapsfilosofien betrakter forskeren det hun ønsker å vite mer om fra utsiden med en hensikt å tydeliggjøre grunnleggende kjennetegn, selvfølgeligheter og forutsetninger som man tar for gitt når man står på innsiden (Thomassen, 2017 s. 15). Vi kan studere et felt eller et fenomen fra ulike perspektiver, eks. et historisk perspektiv eller et sosiologisk perspektiv. Betegnelsen vitenskapsteori er en samlebetegnelse for disse (Thomassen, 2017, s.16). Hva praksisen innebærer kommer også an på konteksten den utføres i. Det som opptar forskeren er forståelsen av det særegne forholdet mellom mål og handling som definerer en praksis (Thomassen, 2017, s. 23).

Sosionom- og barnevernpedagogutdanningene har tradisjonelt hatt mer fokus på å utdanne dyktige fagfolk til en praktisk yrkeskarriere enn utvikling av forskningsbasert kunnskap (Willumsen og Studsrød, 1/2010, s, 31). Det er derfor et behov for en forskningsorientering i sosialarbeiderutdanningene som knyttes tettere til praksisfeltet. Forskningen kan synliggjøre hvordan aktuelle tjenester fungerer, hvordan praktikere og brukere erfarer muligheter og begrensninger, eventuelt uenigheter og motsetninger som kan ha betydning for endring av praksis. En praksisnær forskning kan bidra til å dokumentere og finne løsninger og føre til endring slik at forskningen blir nyttig for dem det gjelder (Willumsen og Studsrød, 1/2010, s 32). Da sosialfagene ble universitetsfag var det med et mål om at praktiske fag, som sosialt arbeid, skal utvikles som en egen vitenskapelig disiplin, og forskning på praksis skal utdype forståelsen av egenarten i arbeidet og bidra til å utvikle praksis (Thomassen 2017, s. 32). Det har også blitt debattert om denne vitenskapeliggjøring av faget bidrar til at teoretisk kunnskap og praktisk erfaring blir isolert fra hverandre (Thomassen 2017, s. 32). Filosofen Heidegger og sosiologen Bourdieu fremhevet at enhver teoretisk forståelse allerede forutsetter en praktisk kunnskap, en kompetanse vi tilegner oss gjennom handling (Thomassen, 2017, s. 35). Fordi denne kunnskapen oppnås gjennom handling kan den ikke være kontekstfri kunnskap. Filosofen Donald A. Schön var opptatt av at kontekstbasert kunnskap hviler på elementer av

gjenkjennelse, noe som er felles og lignende fra et tilfelle til et annet (Thomassen, 2017, s. 37).

4.2 En kvalitativ tilnærming

Ettersom jeg ønsker innsikt i informantenes egne opplevelser og erfaringer med inkludering av slekt og nettverk har jeg valgt en kvalitativ tilnærming. Kvale og Brinkmann mener at kvalitativ forskning kan gi oss realistiske beskrivelser av menneskers verden (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 66). Kvalitativ forsknings formål er å analysere mening og fortolkning (Jærvinen og Mik-Meyer, 2017, s. 10). Jærvinen og Mik-Meyer forklarer at den virkeligheten forskeren ønsker innsikt i allerede er fortolket av informantene. Kvalitativ forskning undersøker hvordan mening blir skapt, opprettholdt og forandret. Det er ikke et mål med kvalitativ forskning å gjengi informantenes beskrivelser, opplevelser og erfaringer, det er et mål å analysere og fortolke dem (Jærvinen og Mik-Meyer, 2017, s. 10). Kvalitativ forskning fokuserer altså på prosesser som utvikles i en gjensidig påvirkning mellom mennesker i en gitt kontekst. Dette innebærer at med en kvalitativ tilnærming i denne studien ønsker jeg å analysere og fortolke kontaktpersoners opplevelse og erfaringer med inkludering av slekt og nettverk i barnevernsarbeidet som kontekst, og søker å forstå hvorfor de handler og vurderer som de gjør (Jærvinen og Mik-Meyer, 2017, s. 10).

4.3 Metodevalg

En metode er en fremgangsmåte vi velger for å innhente og etterprøve kunnskap om virkeligheten, for å forstå hvordan ting henger sammen, og teste om antagelsene våre stemmer med erfaringer vi gjør (Thomassen, 2017, s. 62). Hva slags metode som blir brukt avhenger av hvilke spørsmål som skal stilles og hvilke områder av virkeligheten som skal undersøkes. Thomassen forklarer at metoder er fremgangsmåter som forener teori og det som skal undersøkes. Hvilken forskningsmetode som velges avhenger av problemstillingen og studiets formål (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 30). For å belyse problemstillingen har jeg valgt å benytte meg av kvalitativ metode. Kvalitative metoder er for eksempel deltakende observasjon, intervjuer i ulike former.

4.3.1 Det kvalitative forskningsintervjuet

På bakgrunn av problemstillingen falt valget på det kvalitative forskningsintervjuet for å få frem kontaktpersonenes egen opplevelse rundt temaet og egen praksis. Valg av metode til datainnsamling falt på det kvalitative forskningsintervjuet fordi formålet med denne metoden

er å forstå sider ved informantenes dagligliv fra eget perspektiv slik jeg ønsket ved utarbeiding av problemstillingen (Kvale og Brinkmann 2009, s. 21-24). Det kvalitative forskningsintervjuet bygger på dagliglivets samtaler, men er en profesjonell samtale som har en viss struktur og hensikt, hvilket er en form som jeg er kjent med fra barnevernsarbeidet. Forskningsintervjuet er ikke en samtale mellom likeverdige deltakere ettersom det er forskeren som definerer og kontrollerer samtalen (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 24). I et forskningsintervju produseres kunnskap sosialt, det skjer i interaksjon mellom intervjuer og intervjupersonen (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 99).

I form av et semi-strukturert livsverdensintervju var målet å innhente informantenes egne beskrivelser. Intervjuet er semi-strukturert, det vil si at det er verken en åpen samtale eller en lukket spørreskjemasamtale (Kvale og Brinkmann 2009, s.47). Forskningsintervjuet blir utført ved hjelp av en intervjuguide som omhandler bestemte temaer og forslag til spørsmål rundt disse temaene. Intervjuet ga meg mulighet til å gå i dybden og stille utdypende spørsmål til informantene når det var noe jeg vil vite mer om. Kvale og Brinkmann presiserer også at kvaliteten på de produserte dataene avhenger av kvaliteten på intervjuerens ferdigheter og kunnskap om temaet (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 99).

Mens forskere innenfor de humanistiske fagene mener at selve produksjonen av data i det kvalitative forskningsintervjuet avhenger av intervjuerens ferdigheter og personlige vurderinger i situasjonen, påstår positivismen at dersom data fremkommer gjennom personlig samspill mellom intervjuer og intervjuperson er det ikke lenger en vitenskapelig legitim metode (Kvale og Brinkmann, 2009, s.99). Likevel har forskere innenfor de humanistiske fagene bidratt til ny kunnskap på sine områder som fremhever at forskeren som person blir det viktigste forskningsredskapet (Kvale og Brinkmann, 2009, s.100). Det er ingen som i praksis greier å forholde seg taus og nøytral i feltet eller intervjusituasjonen, og ifølge Neumann og Neumann er dette heller ikke et mål (Neumann og Neumann, 2012, s. 13).

4.3.2 Rekruttering og utvalg

Rekrutteringen av informanter i kvalitative metoder har et mål, nemlig å bidra til å få samlet mest mulig kunnskap om et gitt fenomen (Johannessen, Tufte og Christiansen, 2016, s. 117). Dette kalles for strategisk utvelgelse av informanter, og informantene rekrutteres fordi det er hensiktsmessig, ikke for at det skal være representativt. Jeg måtte først bestemme meg for hvilken målgruppe som måtte delta for å få samlet de nødvendige dataene som kunne belyse

problemstillingen. Jeg har i dette masterprosjektet valgt å rekruttere et homogent utvalg av informanter som alle jobber i den kommunale barneverntjenesten og alle jobber med barnevernsundersøkelser. Jeg har intervjuet 5 kontaktpersoner for å belyse problemstillingen. Dette antallet informanter vurderte jeg var et relevant utvalg (Johannesen, Tufte og Christoffersen, 2016, s. 114). Det var et ønske om at informantene hadde erfaring fra undersøkelsesarbeid som kontaktperson. Vedrørende informantenes kjønn var det som forventet overvekt av kvinnelige deltakere; fire kvinner og en mann, noe jeg opplever gir et realistisk bilde av kjønnsfordelingen blant ansatte i den kommunale barneverntjenesten. Informantene representerte barneverntjenester med både få og mange ansatte. Felles for informantene er at barneverntjenestene de jobber ved hadde en spesialistorganisering, med inndeling i ulike avdelinger eller team med bestemte oppgaver. 4 av 5 informanter informerte om at undersøkelsesarbeidet og oppfølgingsarbeidet var organisert under samme avdeling.

Ved rekruttering av informanter valgte jeg å sende mail til barnevernledere i ulike barneverntjenester for å kartlegge mulighetene for å intervju kontaktpersoner i barneverntjenesten. Som vedlegg sendte jeg et informasjonsskriv hvor jeg presenterte masteroppgavens problemstilling og hensikten med intervjuene, informerte om anonymitet og muligheten for å trekke seg fra studiet. Flere barneverntjenester avsto henvendelsen, mens andre sendte mailen videre til aktuell avdeling slik at det var opp til den enkelte kontaktpersonen besvarte henvendelsen dersom de ønsket å delta i studien.

4.3.3 Forskningsspørsmål og intervjuguide

Forskningsspørsmålene er det som avgrenser mitt masterprosjekt og tydeliggjør for meg hva jeg skal se etter og hva jeg ikke skal se etter (Kalleberg m.fl., 2009, s. 26). Jeg valgte å bruke forskningsspørsmålene som overskrifter for kategoriseringen, og på den måten fikk jeg også besvart forskningsspørsmålene.

En intervjuguide er et manuskript som skal bidra til å strukturere intervjuforløpet (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 143). I et semi-strukturert intervju vil intervjuguiden inneholde en oversikt over temaer og forslag til spørsmål. I intervjuguiden utformet jeg spørsmål innenfor de ulike temaene jeg ville intervju informantene om. Rekkefølgen på spørsmålene var ikke satt i forkant, da det ville avhenge av informantenes eget fokus og hvilken tematikk de valgte å trekke frem selv. Etter første intervju foretok jeg noen endringer i intervjuguiden; blant annet la jeg til flere oppfølgingsspørsmål som kunne benyttes for å få intervjupersonene til å

utdype sine svar ytterligere. I det første intervjuet kom det også frem temaer som jeg ville følge opp i de neste intervjuene som bidro til å belyse problemstillingen. Det ble derimot ikke nødvendig med oppfølgingsspørsmål i alle intervjuene da flere av intervjupersonene besvarte disse spørsmålene på eget initiativ. Totalt ble det gjennomført fem intervjuer hvor jeg opplevde å få gode og utfyllende beskrivelser fra informantene.

4.3.4 Lydopptak og transkribering

Alle intervjuene ble gjennomført via Zoom eller Teams på grunn av Covid 19-situasjonen. Dette kan ha begrenset kommunikasjonen mellom intervjuer og intervjuperson noe, men jeg opplevde likevel at jeg fikk gode og utfyllende svar. Fordelen med denne samtaleplattformen er at det er tidsbesparende hvilket trolig gjør det lettere for intervjupersonene å stille opp i studiet. Jeg benyttet nettskjema.no og nedlastet nettskjema-diktafon da jeg gjorde lydopptak av intervjuene, etter retningslinjer fra Oslo met.

Når intervjuene transkriberes fra muntlig til skriftlig form blir intervjusamtalene strukturert slik at de er bedre egnet til analyse (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 188). Når materialet struktureres i tekstform blir det lettere å få oversikt over det, og struktureringen i seg selv er begynnelse på analysen (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 188). Jeg forsøkte først å bruke det automatiske transkriberingsprogrammet hos Microsoft som verktøy til transkribering av intervjuene etter å ha lest om denne muligheten på Oslo mets hjemmesider. Jeg opplevde at denne transkriberingen fungerte dårlig. Jeg transkriberte derfor alle intervjuene manuelt selv. Denne arbeidsmetoden gjorde meg godt kjent med intervjumaterialet. Jeg valgte å fjerne småord og uforståelige lyder for å sikre god flyt, og markerte pauser der jeg opplevde at det var i sammenheng med det som ble sagt og hadde betydning for analysen.

4.3.5 Gjennomføring av intervjuene

I forbindelse med transkriberingen ble jeg også bevisst på meg selv i rollen som intervjuer. Jeg hørte på opptakene at jeg var mer usikker i rollen i første intervjuet enn i de påfølgende intervjuene. Jeg justerte også noen av oppfølgingsspørsmålene i det andre intervjuet, hvilket gjorde at jeg var mer presis som intervjuer og fikk tydeligere svar. I det første intervjuet brukte jeg for eksempel flere småord og brukte lengre tid på å stille spørsmålene på en måte som var forståelig for den jeg intervjuet. Jeg opplevde også at min utførelse av intervjuet naturlig nok ble påvirket av de jeg intervjuet fordi jeg ikke trengte å stille

oppfølgingsspørsmålene jeg hadde forberedt, informantene svarte rundt disse temaene på eget initiativ. Jeg opplevde at jeg stort sett fikk til å være en aktiv lytter med bekreftelse, pauser og gjentakelse underveis i intervjuet, hvilket gjorde at de utdypet og sa mer om et tema. Som kontaktperson i barneverntjenesten er dette også noe jeg er meget bevisst i samtaler med både barn og foreldre, særlig i undersøkelsesprosessen der samtaler dreier seg om å få nok informasjon om barnets omsorgssituasjon slik at barneverntjenesten kan ta gode vurderinger. Jeg opplevde at den erfaringen og utdanningen jeg har hjalp meg i utførelsen av intervjuene og at det var en fordel i prosessen med datainnsamling når jeg har valgt å benytte kvalitativt forskningsintervju.

Formålet med intervjuene ble tydeliggjort før intervjuet startet da alle informantene fikk beskjed om at intervjuer ønsket informantenes egne erfaringer, opplevelser og synspunkter. Dette er i tråd med den fenomenologiske tilnærmingen der man ønsker å forstå sosiale fenomener ut i fra aktørenes egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves av informantene (Kvale og Brinkmann 2009, s. 45). I løpet av intervjuet ba jeg informantene beskrive sine opplevelser og følelser, og min oppgave som forsker var å få innsikt i hvorfor de handler og føler som de gjør. Jeg ba også informantene om å beskrive spesifikke hendelser fra dagliglivet på arbeidsplassen som omhandlet inkludering av slekt og nettverk. Dette ga meg som forsker mulighet til å komme frem til betydninger på et konkret plan i stedet for generelle meninger. Jeg som intervjuer prøvde å være bevisst naiv; åpen, nysgjerrig og lydhør, og bevisst min egen før-forståelse (Kvale og Brinkmann 2009, s. 50). Det var i flere tilfeller informantene kom med ny kunnskap i intervjuet og beskrev aspekter ved temaet jeg ikke hadde tenkt på selv i forkant av intervjuene. I refleksjon rundt praksis i dag og videre arbeid med inkludering av slekt og nettverk kom informantene med konkrete forslag til aktiviteter de ville gjøre fremover. På slutten av intervjuene stilte jeg også spørsmål om hva slags opplevelse informantene satt igjen med etter intervjuet.

4.3.6 Forskningsetiske refleksjoner

Kvale og Brinkmann beskriver særlig fire usikkerhetsområder i etiske retningslinjer for forskere i arbeidet med intervjuundersøkelser; informert samtykke, fortrolighet, konsekvenser og forskerens rolle (Kvale og Brinkmann, 2017, s. 86). Jeg tar her for meg disse områdene ut i fra dette prosjektet. Først og fremst ble prosjektet meldt opp til Norsk senter for forskningsdata, og vurdert den 06.01.21 (vedlegg 3). NSD skal sørge for at behandling av personopplysninger i forskning blir utført og lagret forsvarlig (www.nsd.no, hentet 12.05.22). Alle informantene

ble gitt skriftlig informasjon, og også muligheten til å stille spørsmål i forkant av intervjuene, og det ble deretter innhentet skriftlig samtykke til deltakelse i prosjektet (vedlegg 1).

Vedrørende fortrolighet i denne studien viser jeg til konfidensialitet som innebærer at private data som identifiserer deltakerne ikke avsløres (Kvale og Brinkmann, 2017, s. 90). Jeg fulgte retningslinjene til Oslo met i forbindelse med lydopptak, og lydopptakene ble utført med Diktafon-appen til Universitet i Oslo, og deretter lagret på www.nettskjema.no beskyttet med innlogging som kun jeg har tilgang til, for å bevare informantenes konfidensialitet og sikker lagring. Deretter ble lydopptakene transkribert og eventuell informasjon om arbeidsplassen eller identitet ble fjernet for å sikre anonymitet. Konsekvenser handler om at forskeren reflekterer over om studien på noen måte kan skade deltakerne eller gruppen de representerer (Kvale og Brinkmann, 2017, s. 91). Jeg har reflektert over om sitater jeg har brukt kan være skadelig for deltakerne. Flere av informantene hadde lignende utsagn om temaene og jeg opplever ikke at noen av sitatene er for personlige på en måte som kan skade deltakerne (Kvale og Brinkmann, 2017, s. 91). Nedenfor tar jeg for meg det siste området som omhandler min rolle som forsker. Forskerens rolle er avgjørende for kvaliteten på studien og etiske beslutninger som tas i kvalitativ forskning (Kvale og Brinkmann, 2017, s. 92).

I en fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming i denne studien er det før-forståelsen min som er utgangspunktet for forståelsesprosessen. Det er min forståelseshorisont som gir fenomener mening og gir studiet en retning (Thomassen, 2017, s. 171). Med en fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming er derfor så godt som mulig å reflektere over, tydeliggjøre og kreativt ta i bruk min før-forståelse (Thomassen, 2017, s. 171). Grunnleggende sett er forståelse og fortolkning av sosiale fenomener et møte mellom ulike ståsteder, nemlig forskeren og de andre. Kontrasten mellom dem bevisstgjør gjensidighet. Når de andre fremstår forskjellige fra meg betyr det samtidig at jeg blir bevisst min egen særegenhet (Neumann og Neumann, 2012, s. 19). Min bakgrunn og ståsted (kjønn, etnisitet, klasse, livssyn o.l.) er relevant for hva jeg studerer, hva slags problemstilling jeg velger og hvordan jeg studerer det. Selvbiografisk situering er refleksjon over egen sosial posisjon og erfaringsbakgrunn (Neumann og Neumann, 2012, s. 18). Johannesen, Tufte og Christoffersen viser også til at jeg som forsker må forsøke å forstå mitt eget tolkningsmønster og stille meg spørsmålet; hva er det med meg som gjør at jeg ser på fenomenet slik jeg gjør? (Johannesen, Tufte og Christoffersen, 2016, s. 172).

Jeg er en 41 år gammel gift kvinne med tre barn. Jeg er en del av en familie på fem, i kontakt med slekt, venner, skole og barnehage, andre foreldre og barn i hverdagen. Jeg opplever at min hverdag er meget familieorientert hvilket også påvirker min før-forståelse om familieliv, slekt og nettverk. Profesjonelt er mitt utgangspunkt at jeg er utdannet barnevernspedagog og har jobbet 10 år i to ulike kommunale barneverntjenester i to relativt store byer. Dette har gitt meg en mer kompleks forståelse av hvordan andre mennesker lever sine liv og hva begrepet slekt og nettverk innebærer for andre.

Min egen erfaring med inkludering av slekt og nettverk i barnevernsarbeidet opplever jeg som varierende og avhengig av problematikken i hver enkelt sak. Jeg har deltatt på ett familieråd i løpet av de ti årene som kontaktperson i barneverntjenesten. Familierådet førte til at slekta koblet seg på og tok noe ansvar for oppfølgingen av barnet. I etterkant var det likevel behov for andre hjelpetiltak i regi av barneverntjenesten. Selve familierådet var for meg en god opplevelse. Derimot har jeg deltatt i flere nettverksmøter der både offentlig og privat nettverk har vært representert. Denne formen for systematisk nettverksjobbing opplever jeg som mindre omfattende enn familieråd. Jeg har også erfaring med inkludering av slekt og nettverk i forbindelse med akutt plasseringer der jeg som kontaktperson har tatt kontakt med nettverket for å høre om de kan ha barnet hos seg. Jeg har opplevd disse plasseringene hos nettverket som positive for særlig barnet, men også foreldrene. I andre tilfeller av barnevernsarbeidet er det stort sett foreldrene eller nettverket selv som har ønsket at nettverket skal inkluderes i barnevernsarbeidet. I noen tilfeller har jeg opplevd at nettverket har bidratt til å skape et bedre samarbeid mellom foreldrene og barneverntjenesten. I andre tilfeller har nettverkets egne erfaringer med barnevernet påvirket foreldrene og deres holdning til barnevernet negativt. I noen tilfeller har jeg presisert i første samtale med foreldrene at vi ikke tar kontakt med slekt og privat nettverk når vi innhenter informasjon om et barn, kun offentlig nettverk. Ved inngangen til dette masterprosjektet undret jeg meg over hvorfor jeg som kontaktperson i noen tilfeller er så tydelig på at jeg ikke skal ta kontakt med det private nettverket i forbindelse med en barnevernsundersøkelse. Jeg har en før-forståelse av at det handler om at jeg som kontaktpersonen ønsker å skape tillit og relasjon til familien og at taushetsplikten bidrar til å skape et rom som er trygt for familien. Dette er noe av det jeg har ønsket å belyse gjennom denne studien.

Jeg opplever at jeg med samme stilling og arbeidsoppgaver som intervjupersonene har god kjennskap til temaet jeg intervjuer om og det plasserer meg nært studieobjektet (Neumann og

Neumann, 2012 s. 93). Dette gir meg kjennskap til lovverk, retningslinjer og føringer for arbeidet i den kommunale barneverntjenesten. Jeg bruker samme faguttrykk og språk som informantene. Dette er også utgangspunktet mitt når jeg formulerer spørsmålene som jeg vil stille i intervjuene. Med den bakgrunnen jeg har, kan jeg også se for meg situasjoner informanter beskriver fra sin arbeidshverdag og fortolker dem ut fra egen erfaring og arbeid med lignende situasjoner på min egen arbeidsplass. Jeg bruker min før-forståelse i intervjuet til å fortløpende fortolke det informantene beskriver. Jeg er også bevisst på at jeg bærer med meg en før-forståelse fra kulturen på egen arbeidsplass som gjør at jeg også er en fremmed for deler av «egen kultur», i denne sammenhengen; fremmed for arbeidet som skjer i barneverntjenester i andre kommuner (Neumann og Neumann, 2012, s. 92).

4.3.7 Validitet og reliabilitet

Validitet blir definert som en uttalelser sannhet, riktighet og styrke (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 250). En valid slutning er korrekt utledet fra sine premisser. Et valid argument er et fornuftig, velfundert, berettiget, sterkt og overbevisende argument. Validitet i samfunnsvitenskapene dreier seg om hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det den skal undersøke, i hvilken grad våre observasjoner faktisk reflekterer de fenomenene vi ønsker å vite noe om (Pervin i Kvale og Brinkmann 2009, s. 251).

Reliabilitet henviser til hvor pålitelige resultatene av forskningen og har med forskningsresultatenes konsistens og troverdighet å gjøre (Kvale og Brinkmann 2009, s. 118). Reliabilitet behandles ofte i sammenheng med spørsmålet om hvorvidt et resultat kan reproduseres på andre tidspunkt av andre forskere. Dette har å gjøre med om intervjupersonen ville endre sine svar i et intervju med en annen forsker (Kvale og Brinkmann 2009, s. 250). Mens det er ønskelig med en høy reliabilitet av intervjufunnene for å motvirke en vilkårlig subjektivitet, kan en for sterk fokusering på reliabilitet motvirke kreativ tenkning og variasjon (Kvale og Brinkmann, 2009. s. 192). Disse har bedre betingelser når intervjuere får lov til å følge sin egen intervjustil, improvisere og følge opp fornemmelser underveis.

Det stilles ofte spørsmål om intervjuerens reliabilitet i intervjuforskningen (Kvale og Brinkmann, 2009. s. 192). Når jeg forsker i eget felt og intervjuer kollegaer i samme stilling som meg vil det trolig påvirke hva slags svar jeg får i intervjuene, og det er mulig at en forsker som jobber utenfor feltet ville fått andre svar. Når jeg benytter meg av kvalitativt forskingsintervju, legger jeg som premiss at jeg er ute etter informantens beskrivelse av

praksisfeltet slik de opplever og erfarer det, og i det jeg har valgt fenomenologisk-hermeneutisk metode som utgangspunkt for analyse vektlegger jeg nettopp bevissthet rundt egen kunnskap om feltet og at jeg så godt som mulig reflekterer over, tydeliggjør og kreativt tar i bruk min forforståelse (Thomassen, 2006, s. 171).

4.3.8 Analyseprosessen

Jeg har valgt å ta utgangspunkt i en fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming i dette studiet. Denne studiens mål er å beskrive kontaktpersoners opplevelse av inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen og deres praksis rundt dette. Når det etterlyses forskning som tar utgangspunkt i praksis og praksisens egenart har en fenomenologisk tilnærming vist seg å være et velegnet utgangspunkt for dette (Thomassen, 2006, s. 170). Fenomenologien ble grunnlagt som filosofi av Edmund Husserl rundt år 1900. Fenomenologien handlet opprinnelig om menneskers bevissthet og opplevelse. Senere ble den utvidet av Husserl og Heidegger til å også å omfatte menneskets livsverden. Når det er snakk om kvalitativ forskning handler fenomenologien om å forstå sosiale fenomener ut fra informantenes egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves og erfares av informantene. Det er menneskets erfaringsverden forskeren søker å forstå ved en fenomenologisk tilnærming (Kvale og Brinkmann, s. 45). Jeg som forsker i fenomenologisk tilnærming er opptatt av meningsinnholdet; det som blir sagt. Kvalitativt forskningsintervju er derfor en god metode i fenomenologisk tilnærming fordi det har fokus på individet og får frem informantenes erfaring og opplevelse av fenomenet (Johanessen, Tufte og Christoffersen, 2016, s. 172). En fenomenologisk tilnærming har vært utbredt i kvalitativ forskning (Kvale og Brinkmann, s. 45).

Hermeneutikken har utviklet seg fra å bli forstått som læren om fortolkningen av tekster, til å bli en allmenn teori om fortolkning og forståelse i vid forstand (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 69, Thomassen, 2006, s. 157). I moderne hermeneutikk forstås begrepet «tekst» også som «diskurs» og «handling» (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 69). Formålet med hermeneutisk fortolkning er å oppnå en allmenn forståelse av hva handlinger og ytringer betyr. Jeg som tolker skal altså søke å forstå hvorfor kontaktpersonene handler som de gjør i barnevernet. Det legges også vekt på tolkerens forkunnskap om temaet som skal tolkes.

Fra et hermeneutisk synspunkt er fortolkningen av mening det sentrale temaet og enhver handling får sin mening fra sin kontekst. Kunnskap om hva andre mennesker gjør og sier, hva

deres handlinger og ytringer betyr avhenger alltid av en bakgrunn eller kontekst av andre betydninger, antakelse, verdier, praksiser, osv. (Scwandt i Kvale og Brinkmann 2009, s. 70). Et syvende prinsipp sier at enhver fortolkning rommer fornyelse og kreativitet. Fortolkning i hermeneutisk tilnærming søker å finne frem til det som er en felles forståelse innenfor en kontekst, noe som også fører til en definisjon av det som er unikt og forskjellig fra de andre, som igjen kan føre til en utvidet mening av handlingen som skal tolkes (Kvale og Brinkmann 2009, s. 217).

Kodingen innebærer også at det knyttes ett eller flere nøkkelord til et tekstavsnitt for å kunne identifisere en uttalelse på et senere tidspunkt i analysen. Kodene er umiddelbare og korte og definerer den handling eller opplevelse som beskrives av informanten (Kvale og Brinkmann 2009, s. 209). Målet er å utvikle kategorier som gir en fullstendig beskrivelse av de opplevelser og handlinger som undersøkes. Dataeksempler sammenlignes konstant med mål om å finne likheter og forskjeller. Kodingen av en tekst meningsinnhold i kategorier gjør det mulig å kvantifisere hvor ofte bestemte temaer nevnes i en tekst og hyppigheten kan deretter sammenlignes med andre målinger.. Jeg satte disse temaene sammen og sorterte dem under større hovedkategorier. Deretter leste jeg igjennom transkriberingene igjen og markerte sitater som jeg mente belyste temaene som trådte frem.

Jeg har valgt å ta utgangspunkt i en fenomenologisk basert analysemodell for meningsfortetting som ble utviklet av Amedeo Giorgi, en amerikansk psykolog kjent for sine bidrag til fenomenologi og humanistisk psykologi. Meningsfortetting medfører en forkortelse informantenes uttalelser til kortere formuleringer. Lange setning komprimeres til kortere hvor den umiddelbare mening i det som er sagt gjengis med få ord (Kvale og Brinkmann 2009, s. 212). Analysen av intervjuet omfatter fem trinn og jeg vil her gjøre rede for hvordan jeg utførte de fem trinnene i analysen.

I første trinn gjennomgikk jeg transkripsjonene av intervjuene mens jeg hørte på lydopptakene for å få en følelse av helheten. I analyseprosessen er de transkriberte intervjuene analyseobjektet (Kvale og Brinkmann 2009, s. 206). Gjennomlesningen gjorde at jeg ble godt kjent med materialet og jeg fikk en oversikt over sentrale temaer i intervjuene. Sentrale temaer i intervjuene var vurderinger, utveksling av informasjon med nettverket, nettverks plassering, kompenserende tiltak, foreldrekonflikt, familieråd, barnets medvirkning,

forventninger og undersøkelsens rammebetingelser, lovverk, relasjoner, taushetsplikt og barnevernreform.

Deretter markerte jeg utsagn i intervjuene som kunne belyse problemstillingen min og formulerte dem som kortere setninger i marginen på intervjuene. Meningsfortetting gjør at irrelevant informasjon fjernes og essensen i utsagnet blir kommer tydeligere frem (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2016, s. 173). Et eksempel på utsagn i et intervju:

Det er vel for å få en helhetlig tilnærming til saken, for foreldrene kan jo ha sin opplevelse av hva som er vanskelig og utfordrende, og så kan de rundt se det på en litt annen måte for de ser det litt utenifra igjen.

Meningsfortetting ble til følgende setning i marginen:

Kontakt med nettverket kan gi helhetlig informasjon om familien.

I tredje trinn forsøkte jeg å finne det sentrale temaet som var dominerende for utsagnet til informantene og kategoriserte utsagnene under de sentrale temaene som jeg fant ved gjennomlesning. Den vanligste formen for datanalyse i dag er koding eller kategorisering av intervjuuttalelsene (Kvale og Brinkmann 2009, s. 206).

I det fjerde trinnet undersøkte jeg om de sentrale temaene jeg hadde funnet kunne belyse problemstillingen og være relevant for oppgaven og kategoriserte disse (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2016, s. 174; Kvale og Brinkmann, 2009, s. 210). Deretter kodet jeg intervjuene ved å markere utsagnene i fra hvilke sentrale temaer de belyste og kategoriserte de under sentralt tema. På denne måten fikk jeg oversikt over hvor ofte informantene uttalte tilnærmet det samme, hva de i så fall sa som var likt og hva som var forskjellig. Det hendte at et utsagn kunne belyse to sentrale temaer og det ble derfor satt opp under begge. Koding brukes for å avdekke og organisere de delene av intervjuene som gir mening til temaet, bidrar til å redusere og ordne alt datamaterialet så det blir lettere å analysere det (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2016, s. 174). Kodingen er kun et ledd i fortolkningsprosessen, den er en forutsetning for å få tak i meningsinnholdet og tolke det.

I det femte trinnet formulerte jeg overskriftene for presentasjon av funn ut i fra forskningsspørsmålene; Holdninger til inkludering av slekt og nettverk, utfordringer med

inkludering av slekt og nettverk, fordeler med inkludering av slekt og nettverk og utvikling av arbeidet med slekt og nettverk, og kategoriserte sentrale temaer som kan belyse problemstillingen under disse overskriftene.

4.3.9 Presentasjon av temaer

Med utgangspunkt i gjennomlesing av transkriberte intervjuer, koding av tekstdata og arbeidet med meningsfortetning kom jeg frem til følgende overskrifter og sentrale temaer for å belyse problemstillingen:

1. Holdninger til inkludering av barnets slekt og nettverk

- Individuelle vurderinger
- Kompenserende tiltak
- Familieråd
- Nettverks plassering

2. utfordringer med å inkludere slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen

- Tid
- Taushetsplikt og samtykke
- Foreldrekonflikter

3. Fordeler med inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen

- Barnets medvirkning og barneperspektivet
- Barnets relasjon til slekt og nettverk
- Utveksling av informasjon med nettverket

4. Utvikling av arbeidet med inkludering av slekt og nettverk

- Organisatoriske forhold og føringer
- Forslag til inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen

5.0 Presentasjon av funn

Jeg vil i dette kapittelet presentere funn fra intervjuene som kan belyse problemstillingen.

5.1 Fokus på inkludering av barnets slekt og nettverk i barneverntjenesten

5.1.1 Individuelle vurderinger

I intervjuene starter jeg med å undersøke informantenes erfaring med inkludering av slekt og nettverk generelt i barnevernsarbeidet. Det fremkommer det at det er store forskjeller fra kontaktperson til kontaktperson rundt fokus på slekt og nettverk i en barnevernssak, og det er også forskjell på informantenes opplevelse av hensikten og nytteverdien av det.

En av informantene sier:

«Jeg opplever ikke at noen er negative til at man skal involvere familie og nettverk. Jeg tror bare det er ulik erfaring med hvordan det blir».

En av informantene opplever at det er stadig mer fokus på inkludering av slekt og nettverk i barnevernssaken, men at de kan bli flinkere til alltid å vurdere om det er hensiktsmessig å inkludere barnets slekt og nettverk. Det fremkommer ellers i intervjuene at det er stor individualitet i hvordan og hvorfor slekt og nettverk blir inkludert i barnevernssaken og at dette er opp til hver enkelt kontaktperson.

Samtlige av informantene sa at aktiviteter i barnevernsundersøkelsen og andre faser av barnevernssaken kommer an på bekymring og problematikk i hver enkelt sak. Vedrørende aktiviteter i barnevernsundersøkelsen beskriver samtlige informanter kontakten med kjernefamilien som den viktigste aktiviteten i en barnevernssak. Det de gjør mest i en undersøkelse er samtaler med foreldrene, barnesamtaler og hjemmebesøk. En av informantene informerte om at de over tid frem mot barnevernreformen har jobbet spesielt med vurderinger rundt *barnets beste*, hvilket har gjort at det er mindre fokus på andre områder i barnevernsundersøkelsen, blant annet nettverksarbeid.

Vedrørende inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen svarer flere av informantene at de alltid snakker med barnet og med foreldrene om slekt og nettverk i undersøkelsesfasen. Flere av informantene sier at de kartlegger nettverket i barnesamtalene for da kan barnet selv definere hvem som betyr noe for dem i sitt eget nettverk. Det kan synes

som at det er store forskjeller rundt hvor systematisk kartleggingen av nettverket sammen med barnet foregår. En informant beskriver at de kan «snappe opp» i samtaler med barnet hvem som kan være en ressurs for barnet. Den samme informanten uttaler også at grundigere kartlegging sammen med barnet skjer i de tilfellene barneverntjenesten vurderer at barnet må bo et annet sted. To av informantene benyttet seg av nettverkskart i barnesamtalene, mens en annen beskrev at hun hadde hatt saker i tre år, der hun fremdeles ikke hadde oversikt over hvem familien hadde i nettverket sitt. Dette gjorde at kontaktpersonen var usikker på hvem som utgjorde familie og nettverk for barnet og hvem barnet var trygg på. Informanten forklarte at det har vært lite fokus på kartlegging og inkludering av slekt og nettverk og at hun kan bli bedre på dette.

Videre beskriver en informant at det nødvendig med en god relasjon mellom familien og kontaktperson for å kunne skape nok tillit til at foreldrene opplever det som trygt og meningsfullt at nettverket inkluderes. I tillegg opplever flere av informantene at mange familier har et begrenset privat nettverk, og at familier med begrenset nettverk blir mer avhengige av barneverntjenesten enn de som kan be andre om hjelp til for eksempel praktiske ting.

5.1.2 Familieråd

I intervjuene ble det stilt spørsmål til informantene om bruk av familieråd og hvordan de i så fall opplevde familieråd som metode i barnevernsarbeidet. Samtlige informanter formidler at de har brukt familieråd i større eller mindre grad. Tre av fem informanter sier at familieråd blir mest brukt i forbindelse med akuttsaker og alvorlige oppfølgingssaker der de må tenke bredere raskere for å unngå plassering. En informant har kun iverksatt familieråd som et hjelpetiltak i oppfølgingsarbeidet og har ikke vært borti akutfamilieråd. En annen informant opplevde at familieråd ble lite brukt i deres barneverntjeneste.

Det ble kommentert at familieråd er ryddig og systematisert og at det er en fordel at det er et ryddig opplegg, med skjemaer som må fylles ut, spørsmål som lages til barnet/ungdommen og faglig innlegg som holdes av kontaktpersonen.

Til tross for at flere av informantene er positive til familieråd som metode påpekte samtlige informanter at det er lenge siden de har gjennomført familieråd.

To informanter forklarer dette med koronasituasjonen:

Og så kan man jo si at på grunn av korona de siste to årene var det ikke like mange treffpunkter, så det har kanskje ikke vært den kontinuiteten og tilliten man har trengt for å få på plass familieråd og få sjekket ut. Mye avlysninger og avtaler som blir flyttet på påvirker arbeidet, det er tull å si noe annet. Det blir påvirket. Var det ikke vi som var syke, så var det noe annet; for eksempel barnet var i karantene. Dette er faktorer som spilte inn i arbeidet med familiene.

Tre av informantene forteller at de har hatt mye fokus på familieråd i regi av Bufetat. En av informantene forteller at hun vurderer familieråd i alle saker og dersom de vurderer at familieråd er hensiktsmessig kan arbeidet bli startet opp allerede i undersøkelsesperioden.

Da jeg begynte i barneverntjenesten kom jeg inn i en gruppe som var todelt. Noen brukte familieråd hele tiden, mens andre gjorde det ikke. Jeg fikk en mentor som brukte det hele tiden og da fikk jeg det inn under huden; det bare gjorde vi. Jeg hadde ikke erfaring fra andre steder. Jeg har fått det inn fra starten at vi bruker familieråd. Det blir en ryggmargsrefleks når man er vant til å ha det med seg. Men kanskje jeg ikke hadde gjort det i en annen barneverntjeneste der fokus hadde vært på noe annet. Jeg bruker det i alle saker egentlig; nettverksplassing i akuttsaker, tilbakeføringssaker, foreldrekonfliktsaker.

En annen informantene sier:

Vi prøver å foreslå familieråd, det er jo satsningsområde. Personlig synes jeg ikke det er så lett å selge inn, mens andre får det mer til. Det er sikkert fordi jeg ikke har kjempepositive erfaringer, for eksempel det jeg fortalte om tidligere.

Informanten forteller tidligere i intervjuet om et familieråd i en sak der både mor og far strevde med psykisk helse hvilket gjorde at de ikke mestret omsorgsansvaret for sitt barn. Barnet trengte å bo et annet sted for en periode, samt ekstra oppfølging fra andre enn foreldrene og det ble derfor iverksatt familieråd. Kontaktpersonen opplevde besteforeldrene som meget ressurssterke og hadde en forventning om at de skulle ta grep og si at barnet for eksempel kunne bo hos dem i en periode, i hvert fall annenhver helg, men det gjorde de ikke. I tillegg var besteforeldrene negative til barneverntjenesten og reagerte på åpenheten rundt mors psykiske helse i familierådet. Kontaktpersonen opplevde at besteforeldrene tok den

psykisk syke morens parti og lukket øynene for hvor dårlig mor var på det tidspunktet. De så ikke barnets strev og hvordan han ble symptombæreren av en psykisk syk mor. Guttens behov ble borte i det og det var vanskelig. Videre i intervjuet som er beskrevet ovenfor sa kontaktpersonen at denne situasjonen som oppsto i familierådet kanskje kunne vært unngått ved at familierådskoordinatoren hadde avklart forventninger og vært tydelig om åpenheten i et familieråd i forberedelsene. Forventninger i arbeidet med slekt og nettverk er noe flere av informantene er opptatt av og at deltakernes forventninger til hverandre må avklares i forkant av familierådet.

Manglende forståelse av familiens historikk er også noe som fremheves som en utfordring i forbindelse med familieråd. En informant beskriver et familieråd der nettverket ble overrasket over spørsmålet om de kunne ivareta barnet i en kortere eller lengre periode. Informanten forklarte dette med at dette nok handlet om jobben til familierådskoordinatoren og at deltakerne ikke hadde blitt godt nok forberedt.

Flere av informantene opplever nettverkets oppfølging av avtalene som ble gjort i familierådet som varierende. Det blir igjen påpekt hvor viktig forberedelse er; hvordan metoden blir presentert for nettverket, hva slags informasjon familien og nettverket får i forkant og om nettverket har forstått at det er en forpliktelse. Informanten understreker at oppfølgingen fungerte bedre i de sakene der det var en god koordinator og kontaktperson fikk en god tone med familien og informerte de godt nok. I de sakene var det også lettere for nettverket å si fra hvis noe ikke fungerte slik at de kunne gjøre endringer. I de sakene der det var dårlig forberedelse var det større sannsynlighet for at nettverket samtykket til oppfølging og avtaler uten å mene det, fordi de burde eller fordi de opplevde at barneverntjenesten krevde det. Når de egentlig ikke hadde et eieforhold til avtalen falt det lettere igjennom. Samme informant forteller at nettverket noen ganger stiller spørsmålsteget til at barneverntjenesten legger ansvaret over på nettverket i et familieråd.

En informant sier at familieråd er et tidkrevende tiltak, og selv om man oppnevner en koordinator er det mye som faller på barneverntjenesten likevel.

To av fem informanter informerer om at deres tjenester i større grad skal bruke nettverksmøter uten involvering av Bufetat i tiden fremover. Ved å bruke nettverksmøter kan de iverksette hjelpetiltak raskere enn ved familieråd. En annen informant foretrekker likevel

familieråd i regi av Bufetat foran nettverksmøter i regi av barneverntjenesten selv om familieråd er mer tidkrevende.

5.1.3 Kompenserende tiltak

Samtlige av informantene vurderer at det er nødvendig å koble på nettverket i de sakene hvor det er behov for kompenserende tiltak, eksempelvis ved psykisk og fysisk sykdom hos omsorgspersonene eller i familier der det er få ressurser:

Jeg tenker vel at alle kan bidra på sin måte, og så må vi jo se an problematikken. Men i en familie med lav økonomi og lav utdanning med utfordringer over mange år, kan det å fordele byrden være et gode og lettelse for foreldrene og besparende for barnet.

Informantene har erfaring med nettverksarbeid der tema har vært kompenserende tiltak i form av blant annet besøkshjem, støttekontakt og tilrettelegging av aktiviteter for og sammen med barna, og også praktisk bistand til familien, for eksempel rengjøring, levering og henting i barnehage/skole.

Flere av informantene poengterer at barneverntjenesten som regel ikke skal være i kontakt med familien over lang tid, men det skal forhåpentligvis slekt og nettverk. Derfor er det nyttig at slekt og nettverk kan ta ansvar for kompenserende tiltak i familien. En annen informant påpeker viktigheten av å mobilisere nettverket og sette dem i stand til å hjelpe til når det er vanskelig, også etter at barneverntjenesten har avsluttet kontakten med familien. En tredje informant belyser at familien kan være sårbar over lang tid, derfor er det behov for støtte fra nettverk over tid med gode avtaler som skal være trygge og forsvarlige for barnet.

En annen informant sier at slekt og nettverk har større påvirkningskraft på foreldrene sammenlignet med offentlige instanser, kanskje spesielt i minoritetsfamilier:

Jeg tenker at i minoritetsfamilier har familien en mye større rolle enn i etnisk norske familier, for eksempel i en sak jeg hadde ansvar for hadde bestemor kjeftet på barnet fordi hun hadde gjort noe galt, men det var på videochat for bestemor bodde i Somalia. Det kan jeg ikke se for meg skjer i en etnisk norsk familie. Jeg tror ikke bestemor i Harstad vet noen ting om hva som er vanskelig ofte. Men her var storfamilien i hjemlandet koblet på. Jeg har en opplevelse av at storfamilien i minoritetsfamilier vet mye mer og er mye mer involvert ofte.

5.1.4 Nettverks plassering

Samtlige av informantene presiserer at de alltid vurderer om barnet kan bo hos slekt eller nettverk i forbindelse med plassering når det er vurdert at barnet ikke kan bo hjemme hos foreldrene. En av informantene sier følgende:

«Jeg tenker jo at hvis du ser det begynner å helle mot 4-12 (omsorgsovertakelse) så kan man begynne å tenke at man må kartlegge ressurser i nettverket, nettopp med tanke på lovkravet om at man skal vurdere familie ved plassering».

En av informantene påpeker at de er flinke til å undersøke mulighetene i nettverket i akutte situasjoner der de må vurdere plassering og hun opplever at familieråd har vært nyttig i disse situasjonene. Hun forteller om et akutfamilieråd der barnets lærere, miljøterapeut, trener, tanter og onkler ble invitert. Da klarte de å unngå plassering hos fremmede i et beredskapshjem. Informanten opplevde dette som positivt for alle.

Flere av informantene forteller om egne erfaringer med nettverksarbeid i forbindelse med plassering, der det i de fleste tilfeller ble benyttet familieråd. De presiserer at dette stort sett er utelukkende positivt for barnet å kunne bo hos slekt og nettverk.

Det føles kanskje ikke ut som du får hjelp fra det offentlige nødvendigvis. Det er bare tante, eller «nå er jeg hos tante». At det kan føles mindre belastende, at man kan fortsette med barnehage og skole der man har gått, ha venner og fritidsaktiviteter som er viktig for barnets utvikling, sosial kompetanse og alt. Jeg tenker at det er mindre inngripende og barnet, foreldrene og nettverket får et eieforhold til de avtalene som inngås.

5.2 utfordringer ved inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen

5.2.1 Taushetsplikt og samtykke

Flere av informantene påpeker at taushetsplikten kan være utfordrende og at de alltid må ha samtykke fra foreldrene og barn/ungdommer som er part i sak til å kontakte slekt og nettverk og dele informasjon om familien med dem.

Flere informanter viser til at det er behov for dialog rundt hva foreldrene samtykker til av informasjon som skal deles i et familieråd. Hvis foreldrene ikke samtykker til å dele viktig informasjon forsvinner noe av hensikten med familierådet. Samme informant forklarer at

dette kan løse seg så lenge barneverntjenesten er åpen i om at foreldrene er uenige i det barnevernet beskriver i innlegget sitt.

Flere av informantene synes det kan være utfordrende at det private nettverket ikke har lovpålagt taushetsplikt ovenfor de opplysningene de får fra barneverntjenesten.

Kontaktpersonene ser det som en fordel at det offentlige nettverket på lik linje med barnevernet er vant til å håndtere taushetsbelagte opplysninger og er ryddige på det. Slik er det ikke alltid for det private nettverket og det kan være utfordrende å vite hvordan taushetsplikten skal ivaretas når informasjon deles med det private nettverket. En av informantene bruker taushetserklæringer som deltakerne må skrive under på i forbindelse med familieråd, for å presisere at deling av informasjon skjer der og da, ikke i andre situasjoner. Det er likevel ikke garantier for at dette opprettholdes. Samme informant pleier å si til deltakerne i familierådet at de er der i en rolle gitt av forvaltningsloven og det innebærer taushetsplikt.

Selv om foreldrene har samtykket til å dele informasjon med det private nettverket kan en informant bli usikker på hvor mye nettverket egentlig trenger å vite likevel:

Det hender jo at foreldrene vil at jeg skal ta kontakt med nettverket [...] og det synes jeg noen ganger kan være litt problematisk på grunn av taushetsplikten, jeg kan jo ikke ringe rundt og si noe om barnevernssaken. Men jeg åpner veldig ofte med å si at dere har nummeret mitt og hvis du tenker at mormor har noe hun vil si til barneverntjenesten så kan hun bare ringe og så kan jeg ta imot det. Men jeg opplever vel ikke så ofte at jeg får de telefonene. Hadde kanskje fått mer ut av det hvis jeg tok initiativet, men det synes jeg er litt trøblete. Da må jeg si noe om at her er det en sak, og jeg kan jo få det til med samtykke, men jeg prøver heller å få til at de ringer inn.

En av informantene opplever det som fint at all dokumentasjon blir sendt elektronisk nå så dokumentene ikke blir liggende rundt omkring. Hun tenker at det er sensitive opplysninger som ikke alle skal ha innsyn i.

5.2.2 Mangel på tid

Flere av informantene påpeker at barnevernsundersøkelsens tidsfrist kan påvirke at de ikke tar kontakt med slekt og nettverk i undersøkelsesfasen. At barnevernsundersøkelsen skal

gjennomføres innen 3 mnd, kombinert med stor saksmengde pr kontaktperson begrenser mulighetene for å inkludere ytterligere aktiviteter enn de allerede etablerte og nødvendige aktivitetene.

En informant sier:

Det er jo sånn at med de tre månedene vi har til å undersøke som standard der man skal ha eks antall barnesamtaler, kartleggingsintervju med hver av foreldrene så har man ikke mer enn tiden og veien [...] I undersøkelsesfasen blir tid vanskelig fordi det er så mye informasjon som skal innhentes, bare i kjernefamilien.

Flere av informantene trekker også frem familieråd som et tidkrevende tiltak og ingen av informantene har gjennomført et familieråd i undersøkelsesperioden.

5.2.3 Foreldrekonflikter

Samtlige av informantene svarer at foreldrekonfliktsaker er noe av det mest utfordrende å jobbe med.

Det er ofte dine, mine, våre. De vil gjerne ha med seg ny samboer, noen skal ikke. Noen ber om at barneverntjenesten tar kontakt med sitt nettverk som kan bekrefte situasjonen. Det er jo der jeg velger å styre litt unna, og så blir jeg jo litt usikker på meg selv om hvorfor jeg gjør det. Men jeg tror i utgangspunktet at foreldrene blir nok litt heftige noen ganger å være i kontakt med når de mobiliserer mange rundt.

Flere av informantene beskriver at de har mottatt flere henvendelser fra slekt og nettverk i saker som omhandler foreldrekonflikt enn i saker med annen problematikk. Informantene tenker at det handler om at alle ville dele sine synspunkter i saken. Flere informanter viser til at disse henvendelsene kun har dreid seg om konflikten og i noen tilfeller har kontaktpersonene opplevd at nettverket og foreldrene har hatt vanskelig for å se situasjonen fra barnets perspektiv. Kontaktpersonene har derfor vært opptatt av å ha et barneperspektiv når de opplever at nettverket ikke har barnet i fokus. Informantene er opptatt av å få foreldrene og nettverket til å se barnet og at barnet skal bli hørt i foreldrekonfliktsaker.

Flere informanter beskriver at de i flere tilfeller unngikk å ha kontakt med det private nettverket, selv om de opplevde et veldig press fra nettverket. Informantene begrunner dette

med informasjonen fra nettverket på begge sider var ensformig og unyansert, og de skjønte ikke hvordan det skulle gagne barnet. En informant beskriver et tilfelle der de lukket litt ørene for slekt, nettverk og foreldre og heller hadde fokus på barnet og barnesamtaler. Videre forteller informanten følgende om saken:

Det endte med henleggelse. Og det var bra vi gjorde det. De gikk og ventet på at vi skulle bestemme hvilken forelder som var best. Hele tiden ventet de at vi skulle si noe om motparten, sånn at de kunne få holdepunkter for sine påstander. Og hver for seg fungerte de greit. Da tok vi liksom en god, gammeldags alvorsprat og la frem i konkluderende samtale det vi hadde sagt mange ganger, at dette var så håpløst for ungen og ba de løfte blikket. Det har ikke kommet flere meldinger og de har også gitt uttrykk for at de skjønte at det hadde gått for langt, hver for seg, så jeg tror det var riktig avgjørelse.

En annen informant har god erfaring med bruk av familieråd i foreldrekonfliktsaker:

Det er kanskje særlig i disse konfliktsakene, der foreldrene er uenige og foreldrene tenker at noen fra sin side kan belyse saken. De henter inn karaktervitner i egne rekker. Da går jeg raskt inn i familierådsporet. Jeg prøver å peile det inn på barnet og hvordan barnet det oppi dette. Kanskje det er godt for barnet at alle samles og alle får den samme informasjonen. Jeg har god erfaring med familieråd i disse sakene, og at folk klarer å se barnet, og klarer å være litt voksne oppi alt.

Ikke alle informantene deler denne opplevelsen av familieråd som egnet metode når slekt og nettverk er involvert i konflikten:

For eksempel i samværskonfliktsaker synes jeg det er vanskelig å tenke familieråd; skal vi kjøre med to interaksjoner til som er sterkt imot hverandre. Hvordan skal det løse det? Jeg synes det er vanskelig å tenke at det er riktig tiltak, derfor er jeg ikke så flink til å foreslå det.

En informant er også opptatt av å ansvarliggjøre foreldrene og nettverket i disse sakene, at foreldrene selv må lage egne avtaler og bruke nettverket hvis de trenger bistand til for eksempel samvær:

Men så er det sånn, med konflikt og samværutfordringer, er vi opptatt av hvem som kan være med å trygge. Du vil ikke at far som ha samvær alene, men kan bror til far være med. Vi utfordrer på det også, at de lager egne avtaler på det selv. At det ikke er vi som er kontaktpunktet. Jeg opplever at hvis vi er kontaktpunktet generer det at vi blir sjekket med om småting, at de fratar foreldrene mer ansvar, at nettverket tar kontakt med barneverntjenesten i stedet for direkte kontakt med foreldrene.

5.2.3 Vanskelige relasjoner

Flere av informantene opplever at foreldrenes relasjoner til eget nettverk ofte er avgjørende for at de skal samtykke til inkludering av slekt og nettverk. En av informantene påpeker at for noen foreldre er det skamfullt å ha kontakt med barnevernet og det er vanskelig at andre skal ha innsyn i hva de strever med, trolig fordi vanskelige relasjoner i familien gjør at foreldrene ikke stoler på dem nok til å gi et innblikk i familiens privatliv.

En informant opplever at lojalitet kan være utfordrende i forbindelse med inkludering av nettverket. Det kan være vanskelig for nettverket å svare ærlig på hva de er bekymret for fordi det kanskje vil gjøre noe med relasjonen de har til familien. I noen tilfeller deler slekt og nettverk mer om sin bekymring uten foreldrene til stede. En av informantene forteller at dette er utfordrende og de drøfter derfor dette mye i team og med fagkonsulent.

5.3 Fordeler ved inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen

5.3.1 Barnets medvirkning og barneperspektivet

Samtlige av informantene er opptatt av at barnet skal bli hørt i arbeidet med familien. Dette fremkommer i forbindelse med både i forbindelse med familieråd og i undersøkelsesfasen.

Hvis barna er store er det veldig naturlig at de deltar i familieråd. Da skal barnet være med i hele prosessen. Jeg presenterer også familieråd for de yngre barna, men det er ikke så ofte at jeg gjør det før jeg har fått foreldrene med på det. Men med ungdommer snakker jeg med dem selv om jeg ikke nødvendigvis har fått med meg foreldrene på laget først. Vi vil jo alltid at barnet skal være der, men det er mange i nettverket som kan være skeptiske til at vi tenker at barnet skal sitte der med disse foreldrene og få alt oppsummert som det er. Men da pleier vi å si det som det er, at barnet lever jo i dette, barnet er jo kjent med dette her.

En av informantene beskriver også et tilfelle der barna ikke kunne bo hjemme og det ble planlagt et familieråd med temaet: «hvor skal barnet bo?». Det ønsket ikke familien og samtykket ikke til at dette skulle tas opp i familierådet.

De ville ha familieråd for å høre hvem i nettverket som kunne hjelpe dem med å bake julekaker og så videre. Da hadde vi en runde på kontoret om det hadde en hensikt. Vi landet på at vi skulle gjennomføre fordi barna ville møte nettverket sitt. Barna var veldig fornøyde med at de fikk møte det lille nettverket de hadde, så det hadde en positiv effekt likevel. Det var fint for barna. Og så opplevde de seg hørt, og det var fint.

En av informantene påpeker at de alltid har en forhåpning om at nettverket kan ta et barneperspektiv, at de ikke tar part med foreldrene og glemmer barnets behov.

5.3.2 Barnets relasjon til nettverket

Samtlige av informantene påpeker at det alltid er fokus på barnet og barnets relasjon og tilknytning til sin slekt og sitt nettverk dersom de skal inkluderes i en barnevernssak. En av informantene sier at det blir færre ukjente for barnet å forholde seg til dersom det private nettverket erstatter det offentlige nettverket. En annen informant belyser samme tema og viser til at det trolig betyr mer for barnet at en person som har vært i nettverket over flere år ønsker å ha en støttekontakt-rolle istedenfor å leie inn en tiltaksarbeider i regi av barnevernet som, satt på spissen, kun er kvalitetssikret med en politiattest.

En av informantene poengterer at det også er fint å sikre et godt opplyst nettverk som har kjennskap til og forståelse for familiens problematikk, og at det er positivt for barnet at flere vet hvordan barnet har det. Informanten viser til at hun ønsker å være transparent og åpen med familiene, og hvis nettverket blir inkludert er det viktig å være like åpne med nettverket, som igjen vil ha en positiv effekt for familien.

Flere av informantene ønsker i større grad å inkludere slekt og nettverk i sitt arbeid, også i barnevernsundersøkelsen, fordi de opplever at nettverket kan være en ressurs for barnet.

5.3.3 Utrveksling av informasjon med nettverket

En informant forteller om en sak der hun tok kontakt med nettverket i undersøkelsesperioden. Da var hensikten å få mer opplysninger om familiesituasjonen. Det var da mor som fortalte at

hennes slekt hadde vært involvert i barneoppdragelsen til barnet siden fødsel. Informanten opplevde at det var naturlig å ta kontakt med slekten for å høre hva de opplevde var utfordrende for mor og barn. Informanten sa videre at det er positivt å få en helhetlig tilnærming til saken ved å få informasjon fra nettverket som ser familien utenfra og kanskje ser situasjonen på en annen måte enn foreldrene. Der foreldrene opplevde at utfordringene i samspillet kom av barnets iboende strev opplevde besteforeldrene at barnet strevde på grunn av foreldrenes egne utfordringer. Informanten påpeker at denne informasjonen også påvirket barneverntjenestens vurdering rundt familiens behov for hjelp og hvilke hjelpetiltak som var best egnet.

En informant forklarer sin erfaring med innhenting av informasjon fra slekt og nettverk:

Jeg har ikke erfaring med å innhente informasjon fra familie i den grad. De har som oftest vært med støttepersoner og har ikke uttalt seg så mye. Jeg synes det er spennende å se på hvorfor vi ikke gjør det og i tillegg forsikrer vi familien om at vi ikke skal ta kontakt med nettverket. Jeg lurer på hvorfor jeg ikke tar den telefonen til nettverket, ja, som jeg sa, at jeg ikke ringer til nettverket i konfliktsaker selv om foreldrene vil det.

En tredje informant opplever at foreldrene som oftest prøver å dysse ned bekymringen, men når besteforeldrenes opplevelse samsvarer med for eksempel skolens opplevelse av barnets omsorgssituasjon, veier det tungt. Det er i sakene der informasjonen man får inn i undersøkelsesperioden spriker at det er vanskelig å ta en god vurdering.

En fjerde informant tenker også at man kan få annen informasjon fra det private nettverket, enn de får fra foreldrene og de offentlige instansene, særlig i de sakene der det er et konfliktfylt samarbeid mellom foreldrene og de offentlige instansene.

En informant sier:

Å inkludere nettverket kan være med på å kartlegge situasjonen og være en del av helhetsbildet. Det er egentlig litt rart at vi ikke gjør det, for vi kartlegger jo på alle andre områder; vi får informasjon fra skole, lege og alt, men er mer restriktive til å ta i mot opplysninger fra privat part og jeg tenker at det er jo vel så bra bidrag det. De kan si mye om barnets dagligliv, hvis de treffer barnet ofte. Mer enn en lege som ser barnet sjelden. Det er

kanskje en underlig tenkning at vi bare skal være opptatt av de offentlige instansene. En ting er taushetsplikten, men det er jo også en uvant måte å jobbe på.

5.4 Utvikling av arbeidet med inkludering av slekt og nettverk

5.4.1 Organisatoriske forhold og nye føringer

Ved spørsmål som omhandlet informantenes refleksjoner rundt det videre arbeidet med inkludering av slekt og nettverk viste flere til at deres tjeneste er under omstrukturering i større eller mindre grad i forbindelse med ny barnevernreform. De har fått nye eller flere arbeidsoppgaver, ny leder og/eller blitt inndelt i nye team. Utsagn rundt disse organisatoriske endringene er «Det skal gå seg til» og «det er nytt for meg» og «vi venter litt på at det kommer på plass og hva resultatet blir». En av informantene har også fokus på at sykmeldinger blant de ansatte påvirker strukturen og arbeidsoppgavene på en liten arbeidsplass. Informantenes beskrivelse av sin arbeidsplass vitner om at flere av barneverntjenestene gjør endringer i forberedelsen av ny barnevernlov og for å håndtere nye oppgaver i forbindelse med barnevernreform.

En av informantene har positive forventninger til at barneverntjenesten i større grad skal drive med kjernebarnevern, og påpeker at barneverntjenesten ofte kan bli sittende med ansvar for andre instansers oppgaver, særlig psykiatrien og familievernkontoret.

5.4.2 Forslag til inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen

En av informantene sier at «de har kanskje ikke kommet dit ennå» om inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen.

Informantene vurderer at de i større grad kan inkludere slekt og nettverk i sitt arbeid, også i barnevernsundersøkelsen. To av informantene sier at de etter intervjuet ønsker å utfordre ledelsen ved egen barneverntjeneste på å sette inkludering av slekt og nettverk på dagsorden.

To av informantene informerte om et nettverkskart de har fått opplæring i og som de kan tenke seg å bruke i barnevernsundersøkelsen. En av informantene ønsker også å implementere vurdering av familieråd allerede i undersøkelsesfasen.

Informantene er samstemte om at de kan benytte seg av nettverket som informanter for et få et helhetlig informasjonsgrunnlag, på lik linje med informasjon fra andre offentlige instanser fremover.

6.0 Diskusjon av funn

I dette kapitlet drøfter jeg funn fra intervjuene, der det er særlig tre temaer som jeg ønsker å drøfte; Kontaktpersoners holdning til inkludering av slekt og nettverk, inkludering av slekt og nettverk i foreldrekonflikter og muligheten for å utveksle informasjon med barnets slekt og nettverk. Disse temaene drøfter jeg i lys av relevant litteratur og tidligere presentert forskning i teoridelen.

6.1 Kontaktpersoners holdning til inkludering av slekt og nettverk

6.1.1 Kontaktpersonens faglige skjønn

Med ordet holdning vises det til kontaktpersonenes grunnleggende tro på at inkludering av slekt og nettverk faktisk kan bidra positivt for barnet og familien (Slettebø et al., 2021, s. 86). Informantene uttalte at de i utgangspunktet ikke var negative til inkludering av slekt og nettverk i barnevernsarbeidet, men de presiserte at det måtte ha en hensikt.

En av informantene uttalte: *Jeg tror ikke at noen er negative til at man skal involvere familie og nettverk. Jeg tror bare det er ulik erfaring med hvordan det blir.*

Ved å bruke ordet «noen» indikerer informanten at hun forholder seg til andre som også mener noe om dette temaet; hun er en del av et faglig fellesskap og en tjenestekultur. Videre får man inntrykk av at tjenesten hun jobber i anerkjenner verdigrunnet rundt inkludering av slekt og nettverk. Til sist indikerer uttalelsen at bruk av familieråd bygger på erfaring som igjen påvirker kontaktpersonenes vurderinger rundt inkludering av slekt og nettverk i barnevernsarbeidet. Forskningsprosjektet *Familieråd når det haster* vedrørende akutfamilieråd viste at kontaktpersonene har stor påvirkning på om familieråd iverksettes eller ikke (Slettebø et al., 2021 s. 85). Slettebø viste til et masterprosjekt av Fossheim (2021) tilknyttet ovennevnte forskningsprosjekt der funn viste at iverksetting av akutfamilieråd hadde sammenheng med kontaktpersonenes erfaring og kompetanse, relasjonelle forhold, samt organisatoriske forhold og barneverntjenestens arbeidsrutiner (Slettebø et al., 2021, s. 87).

Tidligere forskning og funn i denne studien bekrefter at det er en økende erkjennelse av at kontaktpersonens personlige sider er av stor betydning for de vurderinger som gjøres i barnevernsarbeidet (Hærem og Aadnesen, 2004, s. 60). Praksis er verdibasert, vi søker alltid å utøve «god» praksis (Thomassen 2017, s. 24). Begrepet praksis kommer fra det greske

prattein, som betyr å gjøre eller utøve, praksis er derfor å gjøre en form for handling (Thomassen, 2017, s. 21). Eksempelvis vil en barnevernsundersøkelse være en del av en praksis som har mål om å samle og bearbeide informasjon om et barns omsorgssituasjon. I barnevernet er det et overordnet mål å bedre barnets livssituasjon hvis det vurderes at det er et behov under eller etter barnevernsundersøkelse, noe som er nedfelt i Lov om barneverntjenester. Hva vi mener kan realisere disse målene er knyttet til hvilke verdier vil legger til grunn for praksis. Alle yrkene innenfor helse- og sosialsektoren er grunnet i yrkesetiske retningslinjer (www.fo.no, yrkesetisk grunnlagsdokument, 2019-2023). God praksis er når alle enkelthandlinger kontaktpersonen utfører i en barnevernssak handler om å fremme det gode for familien det gjelder (Thomassen, 2017, s. 25). Handlingsvalg krever vurderinger og faglig skjønn. For å handle best mulig i konkrete enkelttilfeller kreves det en evne til å vurdere og bedømme hvordan generell kunnskap og allmenne retningslinjer kan anvendes og tilpasses det særegne ved den bestemte situasjonen (Thomassen 2017, s. 25).

I det barnevernfaglige arbeidet må kontaktpersonen kunne vurdere, velge og gi en faglig holdbar begrunnelse for både standpunkt og handlinger (Thomassen 2017, s. 16). Evnen til å begrunne og argumentere for valg og vurdering kan være helt avgjørende for å nå frem til både samarbeidspartnere og andre offentlige instanser og for å få gjennomslag for de tiltakene man mener er til det beste for barnet og foreldrene. Det er mange instanser som kan mene noe om et barns behov, og til tider kan instansene være uenige om hva som må prioriteres og hva som er best for barnet. Kunnskap og refleksjon rundt rollen som fagperson kan bidra til å utvikle oss som selvstendige fagpersoner med en bevisst og kritisk holdning til eget felt, men også til andre instanser som argumenterer annerledes enn oss (Thomassen, 2017, s. 16).

Kontaktpersonene i denne studien viste til at de alltid måtte vurdere fra sak til sak hva som er hensiktsmessige aktiviteter og tiltak i barnevernsarbeidet. Informantenes beskrivelse av komplekse saker bekrefter også behovet for fleksibilitet i barnevernloven som overlater vurderinger til kontaktpersonenes faglige skjønn (Hærem og Aadnesen, 2004, s. 72). Det er nettopp også denne fleksibiliteten som gir stor variasjon blant de ulike tjenestenes arbeid og fokus. FNs barnekomite har flere ganger uttrykt bekymring for at det er stor variasjon i kommunenes implementering av barns rettigheter i tjenestene i Norge; både tjenestenes omfang og innenfor hvilke rammer de ytes (Barneombudet, 2017, s. 11). I forbindelse med høring av Norges rapport til FNs barnekomite i 2016 kommer barnekomiteen med anbefaling om at norske myndigheter undersøker årsakene til ulikhetene mellom norske fylker med

hensyn til barn underlagt omsorgstiltak og akutt plasseringer (www.sjumilsteget.no, hentet 08.05.2022). I tillegg anbefaler komiteen at myndighetene bør sikre at alle kommuner følger de samme kriteriene når det gjelder å plassere barn utenfor hjemmet og å gi foreldrene nødvendig støtte og hjelp i hjemmet for å unngå en eventuell omsorgsovertakelse. I 2018 anbefalte FNs barnekomite blant annet at staten Norge burde øke innsatsen for å fjerne regionale forskjeller i tjenestetilbud og sikre like høy kvalitet i arbeidet over hele landet (www.sjumilsteget.no, hentet 08.05.2022). Funn i denne studien bekrefter nettopp dette, at det er store forskjeller i utførelsen av arbeidet fra tjeneste til tjeneste.

6.1.2 Mangel på tid og stor saksmengde

Samtlige av informantene påpekte at barnevernsundersøkelsens frist på tre måneder har noe å si for om de velger å inkludere slekt og nettverk. Informantene uttalte at dersom slekt og nettverk skal inkluderes i undersøkelsesfasen vil det trolig gå utover andre mer etablerte aktiviteter, fordi det er knapt med tid og saksmengden pr kontaktperson er stor. Aktiviteter som samspillsobservasjoner, barnesamtaler og samtaler med foreldrene går igjen som veletablerte aktiviteter i undersøkelsen.

I forbindelse med arbeidet med ny barnevernreform uttalte departementets at satsing på stillinger i det kommunale barnevernet de siste årene hadde bidratt til at forholdet mellom antall årsverk og antall saker i barnevernstjenestene var forbedret (Prop. 73 L (2016–2017), s. 27). Flere kommuner hadde, både gjennom omdisponering av egne midler og statlige øremerkede midler, økt antallet stillinger til saksbehandling og tiltaksarbeid i barnevernet. Rapportering fra kommunene tydet på at det, parallelt med økningen i stillinger, hadde skjedd store forbedringer i oppfyllelsen av lovkravene som stilles til saksbehandling og tiltaksarbeid i barnevernet. Behandlingstiden for undersøkelser hadde gått ned, og de siste årene har det vært en klar nedgang i andel fristbrudd på undersøkelser, til tross for økning i antall saker (Prop. 73 L (2016–2017), s. 27).

Saus, Jenssen og Strandbus forskningsprosjekt fra 2017 viser likevel at kontaktpersoner opplever at de har et stort arbeids- og tidspress, og at de til enhver tid må prioritere det som haster mest, noe som går utover andre saker (Saus, Jenssen og Strandbu, 2017, s. 61). Saus, Jenssen og Strandbu viste til at saksmengden i barnevernet har økt parallelt med fremveksten av demokratisering og myndiggjøring i barnevernsfeltet (Saus, Jenssen og Strandbu, 2017, s. 58). Barneverntjenesten har ansvar for kjernebarnevernet, hvilket innebærer kontroll og

avdekking av vold og overgrep, samt arbeidet som følger når barnevernet overtar omsorgen for et barn. I tillegg til kjernebarnevernet har barneverntjenesten også blitt et velferdsbarnevern, som tilbyr tjenester til barn og familier med behov for oppfølging. Velferdsbarnevernet består av forebygging, støtte og hjelpetiltak til familier, og med dette har barneverntjenesten fått nye og flere oppgaver, flere forventninger om hva de skal oppnå og økt krav til at arbeidet skal sikre en myndiggjøring av barnet og familien (Saus, Jenssen og Strandbu, 2017, s. 58).

Informantene opplevde metoden familieråd som tidkrevende, der mye av arbeidet likevel faller på kontaktperson, selv med en koordinator. Tidligere forskning viser det samme, at det er tidkrevende å forberede og arrangere familieråd (Saus, Jenssen og Strandbu, 2017, s.62). Forskning viser til at familieråd har kompliserte prosesser som krever opplæring, det utføres ofte utenfor kontortid og i andre lokaler enn barneverntjenestens. Tidspunktet skal passe for alle deltakerne. Informantene i denne studien viste også til at forberedelse er avgjørende for at familieråd skal fungere bra, blant annet avklaring av forventninger mellom barneverntjenesten, familien og nettverket. Dette bekreftes av tidligere forskning som fant at tydeliggjøring av forventninger kan dempe konfliktnivået mellom familiemedlemmene (Slettebø, 2021, s. 107). Forskning viste også at tidspress og hastige beslutningsprosesser skaper rom for feilvurdering som kan være belastende for barnet og familien og derfor er det behov for god tid til forberedelse (Slettebø et al., s. 2021, s. 97).

I motsetning til ordinært familieråd har akutfamilieråd kortere forberedelsestid, og også en tydelig hensikt; som oftest er det å finne et sted å bo for barnet i nettverket. Kort forberedelsestid påpekes som en risikofaktor ved bruk av akutfamilieråd (Slettebø et al., 2021, s. 106). Samtidig viser forskning at ved akutfamilieråd opplevde barna, foreldrene og kontaktpersonene det som positivt at familierådet ble avvirket innen kort tid. Det ble lettere å mobilisere slekt og nettverk og det var tillitsskapende (Slettebø et al., 2021, s. 107 og 121). Dette viser at familieråd kan iverksettes med andre rammer uten behov for en lang forberedelsesfase, uten at dette påvirker opplevelsen av familieråd negativt (Slettebø et al., 2021, s. 121).

6.1.3 Begrenset nettverk og vanskelige relasjoner

Flere av informantene viste til at manglende samtykke fra foreldrene til å inkludere nettverket ble påvirket av foreldrenes relasjon til eget nettverk. I tillegg hadde flere av familiene de var i

kontakt med et begrenset nettverk og derfor ble heller ikke inkludering av nettverk aktuelt. Natland og Malmberg-Heimonen viser også til funn fra Natlands forskningsprosjekt fra 2011 der familiens manglende nettverk ble uttalt som grunn for ikke å igangsette familieråd (Natland og Malmberg-Heimonen, 2016, s. 53). I tillegg til at familieråd ikke kunne gjennomføres, kunne spørsmål om familieråd bidra til å bekrefte familiens manglende nettverk og ressurser (Natland og Malmberg-Heimonen, 2016, s. 53). Annen forskning viser det samme, det var en frykt for at familieråd kunne føre til skuffelser og forventningsbrudd for barnet som kontaktpersonen ikke kunne beskytte mot (Jenssen et al., 2014, s.74).

Fyrand viser til at en families nettverk kan være for lite (Fyrand, 2005, s. 75). Det kan bestå av for få mennesker, eller det kan være for homogent, for eksempel at det kun består av familiekontakter. Det kan være for oppsplittet, slik at det er liten kontakt med mellom personene i nettverket. Slike nettverk kan vise seg å ikke kunne dekke viktige behov i situasjoner der man trenger spesiell støtte og hjelp. Oppsplittede nettverk kan medføre at kontrollen i nettverket har liten mulighet for å påvirke eller korrigere en uheldig barneoppdragelse eller skape trygg struktur for barnet (Fyrand, 2005, s. 75). Familiens begrensede nettverk og vanskelige relasjoner i nettverket må vurderes ut ifra hva som er barnets beste. Natland viser til eget forskningsprosjekt fra 2011 der det i noen saker fremkommer i prosessen med inkludering av slekt og nettverk at familien har større nettverk enn først antatt, med flere ressurser enn familien i utgangspunktet trodde (Natland og Malmberg-Heimonen, 2016, s. 53). To av informantene i denne studien viser også til at en tro på at alle har en eller annen i sitt nettverk som kan være en ressurs for barnet eller familien.

6.1.4 Taushetsplikt og samtykke

Flere av informantene trekker frem taushetsplikten som utfordrende i kontakt med slekt og nettverk. Taushetsplikten er nedfelt i barnevernloven (barnevernloven, 1992, § 6-3). I tillegg må taushetsplikten ses i sammenheng med minste inngreps prinsipp, der undersøkelsen ikke skal gjøres mer omfattende enn formålet tilsier og det skal legges vekt på å hindre at kunnskap om undersøkelsen blir spredt unødig (barnevernloven, 1992, § 4-3). Dette er tydelige føringer som er godt implementert i barnevernsarbeidet. Informantene sier at det kan åpnes for inkludering av slekt og nettverk ved at foreldrene samtykker til dette. At kontakt med slekt og nettverk baseres på partenes samtykke er i tråd med en målsetting om brukermedvirkning og myndiggjøring i barnevernsarbeidet (Natland og Malmberg-Heimonen,

s. 46). Med samtykke må kontaktpersonen i samråd med foreldre og barn drøfte og bli enige om hvor mye det er nødvendig at slekt og nettverk får vite om familiens situasjon. Tidligere forskning rundt familieråd viser at familieråd utfordrer den profesjonelles tradisjonelle måter å jobbe på (Slettebø et al., 2016, s. 110). I forhold til tradisjonelt barnevernsarbeid der informasjon kun deles med offentlige instanser med tilsvarende taushetsplikt og formelle føringer, kan det å gi informasjon til slekt og nettverk, som ikke har formell taushetsplikt, skape usikkerhet hos både familien og kontaktperson rundt hvordan slekt og nettverk forvalter familiens historie.

Informantene sier at dersom foreldrene ikke ønsker å være åpne om problematikken med nettverket kan inkludering av slekt og nettverk ha liten hensikt. Tidligere forskning bekrefter informantenes uttalelser. Funn fra forskning rundt akutfamilieråd (Slettebø et al. 2021) viser at en familie som erkjente og var åpen om problematikken var akutfamilieråd aktuelt, mens en familie som ikke ville dele informasjon eller ikke erkjente egen problematikk ble ikke tilbudt akutfamilieråd (Slettebø et al. 2021, s. 87).

Ut i fra funn i denne studien og tidligere forskning kan det synes som avgjørende for at foreldrene skal samtykke til inkludering av slekt og nettverk at de har en god relasjon til kontaktperson og at de har tro på at inkludering har en hensikt (Slettebø et al, 2016, s. 109).

6.1.5 Mangelfull metodeimplementering

Tidligere forskning (Slettebø et al (2021), Saus, Jenssen og Strandbu, (2017), Havnen og Christiansen (2014) viser at det er en stor entusiasme for bruk av familieråd som en metode for inkludering av slekt og nettverk. Uttalelser fra informantene i denne studien indikerer at det er enighet om de grunnleggende verdiene ved inkludering av slekt og nettverk; brukermedvirkning og myndiggjøring. Natland og Malmberg-Heimonen viser derimot til egen forskning når de påstår at det er stor forskjell på teori og praksis, der kontaktpersonen selv kan være et hinder for at familien blir tilbudt familieråd i det hele tatt, fordi det innebærer da at kontaktperson må anerkjenne utjevning av makt og etablerte roller i relasjonen mellom kontaktpersonen, familien og nettverket (Natland og Malmberg-Heimonen, 2016, s.56). Kontaktpersonens holdning til familieråd, familien og nettverket hindrer dermed realiseringen av myndiggjøring og brukermedvirkning i familieråd (Natland og Malmberg-Heimonen, 2016, 57).

En av informantene benevner familieråd som et satsningsområde, men synes likevel det er vanskelig å selge inn til familiene. Denne uttalelsen kan tolkes som at informanten har tro på verdigrunnet rundt inkludering av slekt og nettverk, i tillegg til et ønske om å være tro til tjenesten og de føringer som er styrende for arbeidet. Samtidig kan det synes som at hun ikke har et eieforhold til eller god nok kjennskap til metodene som kan benyttes, fordi metodene ikke er tilstrekkelig implementert. Det er vanskelig å fremsnakke noe du selv ikke helt vet om vil føre til endring og som kan påvirke familiene både på godt og på vondt i stor grad også i etterkant av familierådet. Forskning peker på at det er nødvendig med engasjerte ledere som har tro på at inkludering av slekt og nettverk kan være til barnets beste, og som tilrettelegger for opplæring og grundig implementering av metoder for nettverksarbeid i barneverntjenesten (Slettebø et al., 2021, s. 121). En av informantene skilte seg ut med sin beskrivelse av at hun vurderer familieråd i alle saker, med oppstart av prosessen i undersøkelsesfasen hvis de fant det hensiktsmessig. Informanten hadde hatt en mentor som lærte henne opp, og hun kalte det «en ryggmargsrefleks» alltid å vurdere familieråd. Denne uttalelsen styrker påstanden om at god implementering og opplæring gjør metoder mer tilgjengelige for inkludering av slekt og nettverk (Slettebø et al., 2021, s. 8).

To informanter peker på en større satsning på nettverksmøter der koordinator er en del av barneverntjenesten og lettere tilgjengelig for kontaktpersonen. Forskning rundt familieråd viser at å ha tilgjengelige koordinatorene i kommunen påvirker om familieråd blir iverksatt (Slettebø et al., 2021, s. 88). I et nettverksmøte møtes familien, offentlige instanser og det private nettverket (Aamodt et al., 2011, s. 228). Det er et mål om at ressurser og kompetanse hos familien, nettverket og barneverntjenesten til sammen skal kunne bidra til endring (Fyrand, 2005, s. 202). Det er et ønske fra barneverntjenestens side at barnet ned til 7 år skal være til stede i nettverksmøtene (Aamodt et al., 2011, s. 246). Et nettverksmøte gir ikke i like stor grad slekt og nettverk makt og ansvar til å finne løsninger, og barneverntjenesten er til stede under hele møtet sammen med familien og nettverket (Fyrand, 2005, s. 200). Det kan synes som at nettverksmøte som metode for inkludering av slekt og nettverk kan være et resultat av at det er behov for en mindre omfattende metode enn familieråd der barneverntjenesten selv har ansvar for iverksetting og gjennomføring og er til stede i hele møtet som en del av det offentlige nettverket. Aamodt viser til at nettverksmøter kan benyttes i alle fasene av barnevernsarbeidet (Aamodt et al., 2011, s. 228). Nettverksmøter blir brukt i barnevernsundersøkelsen i dag, men blir da omtalt som oppstartsmøter, styrt av barneverntjenesten med hensikt å kartlegge barnets totale situasjon med informasjon fra

deltakerne, med mulighet for å konkludere barnevernsundersøkelsen i møtet, enten med henleggelse eller iverksetting av hjelpetiltak (Aamodt et al., 2011, s. 246).

6.1.6 Lovkrav bidrar til inkludering av slekt og nettverk

Samtlige av informantene i denne studien presiserer at de alltid vurderer om barnet kan bo hos slekt eller nettverk i forbindelse med plassering når det er vurdert at barnet ikke kan bo hjemme hos foreldrene. En av informantene påpeker at de er flinke til å undersøke mulighetene i nettverket i akutte situasjoner der de må vurdere plassering og hun opplever at familieråd har vært nyttig i disse situasjonene. Disse uttalelsene indikerer at slekt og nettverk blir inkludert når det er et lovkrav; i forbindelse med plassering når barnet ikke lenger kan bo hjemme. I 2004 ble det lovfestet i forskrift om fosterhjem at ved rekruttering av fosterhjem må det først og fremst søkes etter mulige fosterhjem i barnets familie og nettverk (NOU 2000:12, s. 316). Dette lovkravet er kjent for alle informantene og førende for at de inkluderer slekt og nettverk i prosessen med å finne en alternativ omsorgsbasis. Tidligere forskning viser at barnevernsarbeiderne opplever at familieråd bidrar til å få til langvarige plasseringer hos slekt og nettverk og større grad av stabilitet for barnet (Saus, Jenssen og Strandbu, 2017, s. 63). Tidligere forskning viser at familieråd har bidratt til å forebygge plasseringer ved at en av foreldrene flytter ut av hjemmet i stedet for barnet eller at barnet plasseres hos slekt og nettverk på frivillig grunnlag (Slettebø et al., 2021, s. 5).

6.1.7 Relasjonsperspektivet bidrar til inkludering av slekt og nettverk

Informantene er samstemte i at barnets relasjon til slekten og nettverket hadde en avgjørende betydning for om nettverket ble inkludert i barnevernsarbeidet. Det er mennesker som barnet allerede har en relasjon til og som kan være trygghetspersoner, slik at det ikke nødvendigvis føles ut for barnet at det får hjelp fra det offentlige. Funn fra tidligere forskning viser det samme; at familie er viktig for barna og er derfor en av hovedgrunnene til å inkludere slekt og nettverk i barnevernsarbeidet (Bufetat, 2019, s. 35). Mennesker er disponert for å etablere følelsesmessig tilknytning (Hart og Schwartz, s. 9). En annen informant sier at det er ekstremt viktig for barn generelt å føle at det er mange som bryr seg om dem og som investerer tid i dem, men kanskje særlig for de barna som barneverntjenesten er i kontakt med. Tidligere forskning viser at familieråd bidrar til dialog mellom deltakerne og at det er verdifullt for barnet å se at familien og nettverket klarer å snakke sammen (Bufetat, 2019, s. 36). Moderne tilknytningsteoretikere anerkjenner at personlighetsmønstre både er relaterte til medfødte forutsetninger og utvikles gjennom personlige, nære relasjonelle erfaringer og levd liv, hvor

særlig barndom er av stor betydning. Dette viser at tilknytningsprosessen er en av de viktigste grunnlagene for inkludering av slekt og nettverk (Hart & Schwartz, 2008, s. 9).

6.2 Inkludering av slekt og nettverk i foreldrekonflikter

6.2.1 Barnet blir skadelidende

Samtlige av informantene pekte på foreldrekonfliktsaker som særlig utfordrende i barnevernsarbeidet. Det har de siste årene vært en økning i antall bekymringsmeldinger som omhandler foreldrekonflikter (Sudland og Neumann, 2021, s. 137). Forskningsprosjektet *Familieråd i familievern* viser til at en foreldrekonflikt i deres studie forstås som konfliktfylte samlivsbrudd med felles barn under 16 år (Slettebø et al., 2016, s. 12). Slettebø refererer til Helland og Boren (2015) om at ved høykonfliktsaker kjennetegnes kontakten mellom foreldrene av bebreidelser, fiendtlighet og manglende evne til å se og ta ansvar for sin egen rolle i konflikten, i tillegg til en manglende vilje til å vike for andres ønsker og krav. Videre påpekes det at disse konfliktene er langvarige og intense og får negative konsekvenser for andre i familien, da særlig barna (Slettebø et al., 2016, s. 13). Slike konflikter er en belastning for barna og de kan få store reaksjoner som følge av stå i midten av disse konfliktene; blant annet negative følelser som sinne, sorg, engstelse og skam. Dette kan igjen påvirke barnets fungering både sosialt og emosjonelt (Slettebø et al., 2016, s. 14). Sudland og Neumann viser til NOU 2012:5 om at det må vurderes på hvilken måte barnet tar alvorlig skade av konflikten, og myndighetene viser eksempler på hva som skal vurderes i disse sakene; blant annet om foreldrene involverer barnet i problemstillinger de ikke har forutsetning for å forstå, om foreldrene viser manglende erkjennelse for hva som er barnets behov og at foreldrene prioriterer egne behov foran barnas (Sudland og Neumann, 2/2021, s. 139). Tidligere forskning anbefaler erfaringsutveksling mellom barnevern og familievern i foreldrekonfliktsaker (Slettebø et al., 2016, s. 114). Det kan tenkes at et samarbeid mellom barneverntjenesten, som har mandatet til å kartlegge og familievernkontoret, som har bred kompetanse i foreldrekonflikthåndtering, kan gi familiene de beste forutsetninger for endring og bevegelse i konflikten (Slettebø et al., 2016, s. 114).

6.2.2 Manglende barneperspektiv

Informantene opplevde at slekt og nettverk i større grad ønsket kontakt med barneverntjenesten i foreldrekonfliktsakene enn i andre saker. På den ene siden kan dette være positivt for barnet da forskning viser at barn som har opplevd samlivsbrudd ønsker seg ressurspersoner i sitt nettverk som ser dem og bryr seg om dem (Slettebø et al., 2016, s. 15).

Likevel påpekte informantene at det tidvis var vanskelig for både foreldre og nettverk å ta et barneperspektiv i disse sakene. Barneperspektiv er en term som brukes blant fagfolk og i faglitteratur (Omre og Schjelderup, 2009, s. 237). Det er bred enighet i både politikken og i kunnskapsutviklingen at det er viktig å få frem barneperspektivet. Dette kan ses som et uttrykk for at barn i større grad blir sett på som individer med individuelle rettigheter.

Barneperspektivet har ifølge Omre og Schjelderup fem dimensjoner:

Barnets perspektiv er funnet og tatt hensyn til, alle konsentrerer seg om barnets situasjon (har barnet i sitt perspektiv), hva som er best for barnet er tydeliggjort, barnet blir tatt med i planleggingen og iverksetting av tiltak og til slutt at de voksnes tankesett inkluderer barns som subjekter og anerkjenner barns livserfaringer, kompetanse og meninger. Først når disse fem dimensjonene er tatt hensyn til er barneperspektivet reelt (Omre og Schjelderup, 2009, s. 238).

Informantene var også opptatt av at barnet skulle bli hørt av barneverntjenesten, foreldrene og nettverket, og trakk det frem som en nødvendighet i foreldrekonfliktsaker. En informant viste særlig til at hun alltid vurderte familieråd i disse sakene og at det kunne bidra til at barnet ble hørt av nettverket og foreldrene. Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges ut i fra barnets alder og modenhet (barnevernloven, 1992, § 1-6). FNs barnekomite viser til at retten til fritt å uttale seg betyr en rett til å formidle sine synspunkter uten press, og at barnet selv skal få velge om det vil utøve denne retten eller ikke (Prop 133 I (2020-2021, s. 85).

6.2.3 Barnet som informant

En informant beskrev også at informasjon fra nettverket i foreldrekonfliktsaker var ensformig og ikke tilførte saken noe. Det ble derfor tatt lite hensyn til denne informasjon og det ble heller fokusert på barnesamtaler som skulle få frem barnets behov og synspunkt om situasjonen. Det kan synes som at kontaktpersonen i dette tilfellet tilstrebet å fremme et barneperspektiv; med et mål om å finne barnets perspektiv, inkludere barnet i planleggingen og anerkjenne barnets meninger (Omre og Schjelderup, 2009, s. 238). Tidligere forskning bekrefter at barnet blir brukt som informant i barnevernssaker, særlig i foreldrekonfliktsaker der foreldrene har veldig ulik beskrivelse av situasjonen (Sudland og Neumann, 2021, s. 145). Forskning viste at når barnet sa noe om sin situasjon var det usikkerhet rundt om barna hadde blitt instruert, hvilket sådde tvil om hvor vidt det barnet sa faktisk stemte. Barnevernets ønske om å snakke med barnet møtte også motstand fra foreldrenes side i noen tilfeller der

foreldrene ikke opplevde seg hørt av barnevernet (Sudland og Neumann, 2021, s. 145). Samtidig som barnets rett til å uttale seg skal legges til rette for, viser forskning at et stort fokus på barnesamtaler kan være lite hensiktsmessig for både barnet og barnevernet i disse sakene. Ved å bruke barnet som informant bidrar barneverntjenesten til å involvere barnet ytterligere i konflikten som pågår og sette barnet i en lojalitetskonflikt, med et ansvar for å finne en løsning som barnet ikke bør ha (Sudland og Neumann, 2021, s. 143).

En av informantene uttalte at de noen tilfeller ikke tok kontakt med nettverk på tross av at foreldrene ønsket det i foreldrekonfliktsaker. Det kan synes som at kontaktpersonene har et behov for å skjerme seg selv fra nettverkets påvirkning for å holde fokus på barnet. Barnet har ikke mulighet til å skjerme seg selv på samme måte, og kan derfor trolig bli en bærer av nettverkets og foreldrenes meninger og følelser i foreldrekonfliktsaker. Strandbu peker på at det kan være vanskelig for barnet å skille mellom hva som er egne meninger og hva som er andres meninger (Strandbu, 2007, s. 258). Barn og ungdommer kan streve med å utrykke hva de egentlig mener, fordi de ikke helt vet. Det er nærliggende å tenke at dersom kontaktperson i dialog med nettverket får kjennskap til nettverkets og foreldrenes meninger er det lettere å gjenkjenne hvilke meninger barnet har blitt påvirket av. At nettverket får en mottaker, i dette tilfellet kontaktperson, for sine meninger kan også roe ned presset på barnet, og ansvaret for å ta i mot andres meninger flytter seg fra barnet til kontaktpersonen. På samme måte som kontaktperson ønsker å skjerme seg selv for å kunne ta gode vurderinger som ikke er påvirket av ytre press, må barnet også ha hjelp til å finne sin stemme uten ytre press for å ha reell innflytelse i egen sak (Strandbu, 2007, s. 258). Kontaktperson har i større grad mulighet til å påvirke nettverket ved å åpne for kontakt til å se situasjonen fra barnets perspektiv, og på den måten legger kontaktperson til rette for enda større oppnåelse av et barneperspektiv i nettverksarbeidet (Omre og Schjelderup, 2009, s. 238).

Jeg viser til Havnen og Christiansens påstand om at økt vektlegging av barneperspektivet og større forståelse for barnet som en aktør i egen sak tilsier at barnet bør inkluderes i alle faser av barnevernsarbeidet (Havnen og Christiansen, 2014, s. 74). Samtidig har det blitt diskutert hvor vidt barnets deltakelse i familieråd alltid er til det beste for barnet. Jenssen, Strandbu, Thørnblad og Holtan peker på kontaktpersonens ansvar for å balansere mellom ivaretagelse av barnets rett til medvirkning og barnets rett til beskyttelse og vern (Jenssen et al., 2014, s. 70). De viser videre til egen forskning der det fremkom at kontaktpersonene opplevde et behov for å skjerme barna under familieråd fra voksnes krenkende atferd mot barnet,

konflikter mellom de voksne i nettverket eller foreldre som er sinte på barnevernet. Barns deltakelse må da vektes opp mot barnets rett til å delta i familierådet, og muligheten for om barnets tilstedeværelse vil være positiv for barnet (Jenssen et al, 2014, s.73).

6.3 Utveksling av informasjon med slekt og nettverk

6.3.1 Offentlige instanser som informanter

Informantene fortalte at de stort sett alltid er i kontakt med det offentlige nettverket rundt barnet i undersøkelsesfasen, blant annet ved skriftlig innhenting av opplysninger og samarbeidsmøter med aktuelle offentlige instanser. I undersøkelsesfasen skal barneverntjenesten utforske bekymring beskrevet i bekymringsmeldingen og samle den informasjonen som er nødvendig for å kunne avgjøre om saken skal henlegges eller om det skal settes inn hjelpetiltak (Hærem og Aadnesen, 2004, s. 31). Målet er å skaffe til veie informasjon som kan gi innsikt i og klargjøre barnets helhetlige situasjon. Innhenting av opplysninger om et barn skal så langt det er mulig gjøres i samarbeid med den saken gjelder eller slik at den det gjelder vet om det (Bunkholdt og Sandbæk, 2008, s. 99). Informantene opplevde at det var lettere å ta kontakt med det offentlige nettverket, og begrunnet dette med at det offentlige nettverket innehar større tillit på grunn av taushetsplikt og tilgjengelighet.

Dersom det skal benyttes familieråd er det gjerne mange fra det offentlige nettverk som er delaktig som informanter, særlig i første del av familieråd hvor disse fagpersonene holder innlegg (Bufetat, 2019, s. 20). Funn fra forskningen viste at det var viktig med en tydelig rolleavklaring og at alle instansene konsentrerte seg om sin oppgave (Bufetat, 2019, s. 16).

6.3.2 Utveksling av informasjon med nettverket

Informantenes erfaring med nettverket som informanter er varierende. En informant fortalte at hun ikke hadde erfaring med å bruke nettverket som informanter og lurte selv på hvorfor det var sånn. Andre hadde flere positive erfaringer med å få informasjon fra nettverket.

Tidligere forskning om familieråd viser at selv om familierådet ikke fører til oppfølging fra slekt og nettverk kan selve familierådet være en arena for utveksling av informasjon (Bufetat, 2019, s. 35). Barneverntjenesten kan få mye informasjon om relasjonene i nettverket gjennom samtale og observasjon, i tillegg til viktig informasjon om barnet og foreldrene (Bufetat, 2019, s. 35). Funn fra tidligere forskning viste at barnevernsarbeiderne mente de fikk et bredere bilde av barnet ved familieråd, blant annet ved at familien og nettverket delte sitt kjennskap til barnet og omsorgssituasjonen (Slettebø et al., 2021, s. 95). Forskningen viste at

akutt familieråd også kunne bli iverksatt som en arena for utveksling av informasjon istedenfor løsning, hvilket igjen bidro til at barnevern og nettverk fikk et mer informert og nyansert bilde av barnet og familien (Slettebø et al., 2021, s. 96). Forskning viser at inkludering av slekt og nettverk gir en mulighet for å få gitt slekt og nettverk informasjon om barnet og barnets situasjon (Bufetat, 2019, s. 35). Forskning rundt akuttfamilieråd viste at familieråd ga mulighet til å få gitt nettverket informasjon om vold og hvilke konsekvenser det har for barnet, hvilket viste seg å ha stor verdi (Bufetat, 2019, s. 35).

I de sakene der familiene har hatt lite kontakt med det offentlige hjelpeapparatet tidligere kan det være vanskelig å samle informasjon fra offentlige instanser som kan belyse barnets omsorgssituasjon. Da kan det være hensiktsmessig å inkludere slekt og nettverk for å få mer informasjon om barnet og familien, særlig for å unngå at det er barnet som er informant i foreldrekonfliktsaker, slik det ofte kan bli når foreldrene har veldig ulik beskrivelse av situasjonen (Sudland og Neumann, 2021, s. 145).

Flere av informantene poengterer at barneverntjenesten som regel ikke skal være i kontakt med familien over lang tid, men det skal forhåpentligvis slekt og nettverk. Derfor er det nyttig at slekt og nettverk kan ta ansvar for kompenserende tiltak i familien. En annen informant påpeker viktigheten av å mobilisere nettverket og sette dem i stand til å hjelpe til når det er vanskelig, også etter at barneverntjenesten har avsluttet kontakten med familien. Tidligere forskning viste at inkludering av slekt og nettverk ga dem mulighet til å avlaste og bidra med praktisk hjelp, i tillegg til økt kontroll med barnets omsorgssituasjon (Slettebø et al., 2016, s. 111). En tredje informant belyser at familien kan være sårbar over lang tid, derfor er det behov for støtte fra nettverk over tid med gode avtaler som skal være trygge og forsvarlige for barnet.

Tidligere forskning poengterer at åpenhet rundt familiens problemer gir barnevernet mer oversikt over saken, samtidig som det har stor betydning for familien selv (Saus, Jenssen og Strandbu, 2017, s. 61). Slegt og nettverk hadde fått innblikk i situasjonen og barnets omsorgssituasjon. Det ble tillagt stor verdi at barnet selv fikk se hvor mange som brydde seg om og tok barnets situasjon på alvor (Saus, Jenssen og Strandbu, 2017, s. 61). På bakgrunn av disse funnene fra forskning kan trolig utveksling av informasjon med slekt og nettverk allerede i undersøkelsesfasen bidra til å mobilisere barnets slekt og nettverket også i de sakene som blir henlagt.

En annen informant sa at slekt og nettverk har større påvirkningskraft på foreldrene sammenlignet med offentlige instanser, kanskje spesielt i minoritetsfamilier. Ut i fra dette utsagnet og informantens eksempel om en bestemor i hjemlandet med nær relasjon til både mor og barn, kan det virke som at avstand og at nettverket bor i et annet land ikke nødvendigvis betyr at relasjonen er svakere og at nettverket er mindre *emosjonelt* tilgjengelig for familien. I ny barnevernlov vises det til at grad av inkludering av slekt og nettverk må baseres på en vurdering av blant annet partenes forutsetninger og holdninger, men også nettverkets tilgjengelighet. For eksempel skal det mer til for å involvere familie og nettverk i som bor i utlandet (Prop 133 L (2020-2021), s. 107). Funn i denne studien kan indikere at det bør skilles på nettverkets fysiske og emosjonelle tilgjengelighet når det kommer til nettverket som en støtte for familien, og at det kan ha en hensikt å dele informasjon også med nettverket som bor på den andre siden av verden.

En informant beskrev at informasjon fra slekt og nettverk burde vektlegges på lik linje med informasjon fra det offentlige nettverket, også i den skriftlige dokumentasjonen. Funn fra forskningen viste at barnevernsarbeiderne opplevde at det var verdifullt å få frem flere perspektiver i saken (Saus, Jenssen og Strandbu, 2017, s. 61). Med bakgrunn i verdigrunnlaget om brukermedvirkning og myndiggjøring bør det åpnes for en diskusjon vedrørende om informasjon fra nettverket faktisk tillegges, eller skal tillegges, like stor vekt som informasjon fra offentlige instansene i vurderingene rundt barnets omsorgssituasjon. Dette gjelder også i den skriftlige dokumentasjonen.

7.0 Avslutning

Temaet for denne masteroppgaven er inkludering av barnets slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen. Det foreligger som nevnt innledningsvis forskning rundt inkludering av slekt og nettverk i forbindelse med familieråd og slektsfosterhjem, samt forskning rundt undersøkelsesarbeidet i barneverntjenesten, men ikke konkret om inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen. Formålet har vært å få større innsikt i kontaktpersoners egne erfaringer med inkludering av barnets slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen. Oppgavens problemstilling er følgende: **Hvordan arbeider kontaktpersoner i barneverntjenesten med å inkludere barnets slekt og nettverk i en barnevernsundersøkelse, og hvordan opplever de dette arbeidet?**

Jeg har jobbet med å belyse problemstillingen gjennom fire sentrale spørsmål; På hvilken måte er det fokus på inkludering av slekt og nettverk i den kommunale barneverntjenesten, i så fall på hvilket tidspunkt i barnevernssaken? Hva opplever kontaktpersonene som utfordrende i forbindelse med inkludering av slekt og nettverk? På hvilken måte kan det være positivt for barnet med inkludering av slekt og nettverk? Hvordan reflekterer kontaktpersonen rundt videre arbeid og utvikling av inkludering av slekt og nettverk?

For å kunne besvare problemstillingen gjennomførte jeg fem kvalitative semi-strukturerte forskningsintervjuer av kontaktpersoner som jobber hovedsakelig med barnevernsundersøkelser. Analysen er basert på en fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming og drøftingen tok utgangspunkt i kontaktpersonenes egne erfaringer og opplevelser slik jeg har tolket dem. Funn i denne studien er basert på et begrenset utvalg og det er nødvendig med videre forskning for å bekrefte funnene.

Vedrørende mine refleksjoner som forsker i denne studien med en nær tilknytning til feltet, har jeg opplevd at jeg flere ganger trekker inn egen erfaring og har vært nødt til å reflektere nøye over hva som er min opplevelse og hva som er informantenes. Jeg har hele tiden forsøkt å være bevisst på at min rolle som kontaktperson selv har betydning for valgene jeg har tatt i denne studien, blant annet valg av problemstilling, tolkningen av funn og forslagene til videre arbeid.

Funn viser at informantene har lite fokus på inkludering av barnets slekt og nettverk i barnevernsarbeidet, særlig i barnevernsundersøkelsen. Informantene uttalte at de i

utgangspunktet ikke var negative til inkludering av slekt og nettverk i barnevernsarbeidet, men de presiserte at det måtte ha en hensikt. Det fremkommer i studien at det er store forskjeller mellom tjenestene. I tillegg baseres inkludering av slekt og nettverk på individuelle vurderinger der kontaktpersonene må bruke faglig skjønn i hver enkelt sak, særlig der det ikke foreligger tydelige føringer og lovkrav. Tidligere forskning viser også at kontaktpersoners holdning er førende for om slekt og nettverk blir inkludert i barnevernsarbeidet. Informantene beskrev flere årsaker til at slekt og nettverk ikke blir inkludert i barnevernsarbeidet, blant annet at det kunne være utfordrende med taushetsplikten, barnevernsundersøkelsens tidsfrist, vanskelige relasjoner i nettverket og manglende tillit til kontaktperson. I tilfeller der det er lovpålagt å inkludere barnets slekt og nettverk; ved vurdering av plassering, ble det alltid gjort. Kontaktpersonene vektla barnets relasjon til slekt og nettverk hvilket bidro til at de vurderte inkludering av slekt og nettverk som positivt.

Det fremkom at selv om informantene var positive til familieråd som metode, ble det ikke mye brukt i arbeidet. Funn viste at informantene anerkjenner verdigrunnlaget om brukermedvirkning og myndiggjøring. Samtidig viser praksis at det kan være behov for bedre implementering av metoder for inkludering av slekt og nettverk i langt større grad enn nå. Da kan metodene også utvikles og tilpasses i en barnevernsundersøkelse der det er knapt med tid. Det kan se ut til at nettverksmøter som metode for inkludering av nettverk kan være et resultat av at det er behov for en mindre omfattende metode enn familieråd, der barneverntjenesten selv har ansvar for iverksetting og gjennomføring og er til stede under hele møtet som en del av det offentlige nettverket. Tidligere forskning og funn i denne studien tyder på at holdningsendrende innsats bør rettes mot både ledere og kontaktpersoner (Slettebø et al., 2021, s. 8).

Funn viser at slekt og nettverk i større grad blir inkludert i foreldrekonfliktsaker enn i andre saker, både på eget og på foreldrenes initiativ, men at informantene opplevde at både foreldrene og nettverket hadde vanskelig for å ta et barneperspektiv. Ved å inkludere slekt og nettverk har kontaktperson større mulighet til å påvirke nettverket til å se og forstå barnets behov og situasjonen, og på den måten legge til rette for enda større oppnåelse av et barneperspektiv (Omre og Schjelderup, 2009, s. 238). Det kan være hensiktsmessig å inkludere slekt og nettverk for å få mer informasjon om barnet og familien, særlig for å unngå at det er barnet som er informant i foreldrekonfliktsaker, slik det ofte kan bli når foreldrene har veldig ulik beskrivelse av situasjonen (Sudland og Neumann, 2021, s. 145).

Funn viser at informantene ofte innhenter opplysninger fra barnets offentlige nettverk i barnevernsundersøkelsen, blant annet ved skriftlig innhenting og samarbeidsmøter. Informantenes erfaring med nettverket som informanter er derimot varierende. Forskning viser at det kan være vanskelig å samle informasjon om et barns omsorgssituasjon når familiene har hatt lite kontakt med det offentlige hjelpeapparatet (Sudland og Neumann, 2021, s 138). I arbeidet med de familiene som ikke har hatt kontakt med det offentlige hjelpeapparatet kan, uavhengig av problematikk, slekt og nettverk bidra med informasjon om barnet og familien, slik at barneverntjenesten får et bedre grunnlag til å vurdere barnets omsorgssituasjon.

Tidligere forskning om familieråd viser at familierådet kan være en arena for utveksling av informasjon (Bufetat, 2019, s. 35). En informant påpeker viktigheten av å mobilisere nettverket og sette dem i stand til å hjelpe til når det er vanskelig, også etter at barneverntjenesten har avsluttet kontakten med familien. En informant beskrev at informasjon fra slekt og nettverk burde vektlegges på lik linje med informasjon fra det offentlige nettverket, også i den skriftlige dokumentasjonen. Med bakgrunn i verdigrunnlaget om brukermedvirkning og myndiggjøring må det åpnes for en diskusjon om nettverkets beskrivelse av barnets omsorgssituasjon skal tillegges like stor vekt som informasjon som kommer fra de offentlige instansene når barnets omsorgssituasjon skal vurderes, det gjelder også i den skriftlige dokumentasjonen.

At det var store forskjeller mellom tjenestene var ikke overraskende, dette fremkommer i både litteratur og forskning. Likevel ble jeg overrasket over de store forskjellene innad i tjenestene, hvor stor fleksibilitet dagens barnevernlov faktisk gir, og hvor stor betydning kontaktpersonenes holdning har for at slekt og nettverk skal bli inkludert. Dette kan innebære at barnets rettsikkerhet svekkes, men det bekrefter også at barnevernsarbeidet i stor grad vurderes ut i fra barnets beste hvilket krever individuelle vurderinger fra sak til sak. Ut i fra et rettsikkerhetsperspektiv er det positivt hvor samstemte informantene er om at slekt og nettverk skal vurderes ved plassering. Dette bekrefter også min før-forståelse av at tydelige lovkrav og retningslinjer styrer hvordan barneverntjenesten utfører arbeidet. Dette har jeg selv erfart i jobben min. Ut i fra dette funnet antar jeg at ny barnevernlov, der betydningen av slekt og nettverk blir anerkjent i langt større grad enn tidligere i barnevernfeltet, trolig vil ha stor påvirkning på praksisutførelsen. Funn i denne studien viser at kontaktpersonene vektlegger

barnets medvirkning og anerkjenner verdiene brukermedvirkning og myndiggjøring som grunnlag for arbeidet med inkludering av slekt og nettverk. Funn viser også at inkludering av slekt og nettverk i barnevernsundersøkelsen fremover avhenger av økt holdningsendrende arbeid rettet mot både kontaktpersoner og ledelse, i tillegg til implementering av metoder som er tilpasset barnevernsundersøkelsens rammebetingelser og som er tilgjengelige for kontaktpersonene i det daglige arbeidet.

Litteraturliste

Aamodt, L.G. m.fl. (2011) *Samhandling mellom barnevern og BUP*. Gyldendal norsk forlag AS

Barneombudet (2017) *Barneombudets supplerende rapport til FNs barnekomite 2017- barns rettigheter i Norge*. Barneombudet.

<https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Rapportering/Barneombudets-supplerende-rapport-til-FNs-barnekomite-2017.pdf>

Barnevernloven-bvl. (1992) Lov om barneverntjenester. LOV-1992-07-17-100. Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

Bufetat region øst (2019) *Bruk av familieråd i vold- og høykonfliktsaker-Evaluering av et samarbeidsprosjekt/pilot mellom fem kommuner og Bufetat region øst*. Bufdir

<https://www.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00004846>

Bunkholdt, V. og Sandbæk, M. (2008) *Praktisk barnevernsarbeid*, Gyldendal norsk forlag AS

Einarsson, J.H. (2002). *Familieråd som metode i barnevernets beslutningsprosess*. (NOVA rapport 09/02). Oslo Metropolitan University - OsloMet: NOVA

<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/4843>

FN's barnekomite (2018) *Konkluderende bemerkninger til Norges fjerde og femte periodiske rapport om Norges overholdelse av barnekonvensjonen*.

<https://static1.squarespace.com/static/5b597991a9e028a1016055fd/t/5bbcb3d953450aa690572acf/1539093484335/Sjumilssteget+Concluding+Observations+og+Sjumilsstegets+notater.pdf>

Fyrand, L. (2005) *Sosialt nettverk, teori og praksis*. Universitetsforlaget.

Hart, S., og Schwartz, R. (2009) *Fra interaksjon til relasjon*, Gyldendal norsk forlag.

Holtan, Amy (2002) *Barndom i fosterhjem i egen slekt*. Universitetet i Tromsø.

<https://www.bufdir.no/bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00000364>

Horverak, S. (red). (2009) *Familieråd og nettverksråd*. Universitetsforlaget.

Hærem, E. og Aadnesen, B.N. (2009). *Barnevernets undersøkelse*. Universitetsforlaget.

Jenssen, T. Strandbu, A., Thørnblad, R., Holtan, Amy. (2014) *Saksbehandleres dilemmaer- Utfordringer vedrørende barns deltakelse i familieråd om fosterhjem*. Fontene Forskning 7(1). 69-81. Fontene Forskning

Johannessen, A., Tuft, PA. og Christoffersen, L. (2016) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt forlag.

Jærvinen, M. og Mik-Meyer, N. (2017) *Kvalitativ analyse- Syv tradisjoner*. Hans Reitzels forlag.

Kalleberg, R., Malnes, R., Engelstad, F. (2009). *Samfunnsvitenskapenes oppgaver, arbeidsmåter og grunnlagsproblemer*. Gyldendal Norsk Forlag.

Lurie, J., Sørli, H.E., Kvaran, I., Tjelflaat, T. (2018) *Familiens og barneverntjenestens erfaringer med barnevernundersøkelser*. (9/2018). NTNU regionalt kunnskapssenter for barn og unge- Psykisk helse og barnevern.

Meld. St. 40 (2001-2002). *Om barne- og ungdomsvernet*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-40-2001-2002-/id471124/?ch=1>

Natland, S. og Malmberg-Heimonen, I. (2016) *Familieråd, frigjørende sosialt arbeid innenfor en manualbasert modell?* 19(1) 44-61. Universitetsforlaget

Neumann, C.B. og Neumann, I.B. (2012). *Forskeren i forskningsprosessen, en metodebok om situering*. Cappelen Damm.

Norges institusjon for menneskerettigheter-NIM. (2020). *Hvorfor dømmes Norge i EMD? En statusrapport om barnevernfeltet*.

<https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2020/12/Rapport-hvorfor-dommes-norge-i-emd-web.pdf>

Norsk senter for forskningsdata, (u.å.) Hentet 12.05.22 fra [Norsk senter for forskningsdata | NSD](#)

NOU 2000:12. *Barnevernet i Norge. Tilstandsvurderinger, nye perspektiver og forslag til reformer*, Statens forvaltningstjeneste Informasjonsforvaltning.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/051e391fbb3d4ef2be97a4478dd62e86/no/pdfa/nou200020000012000dddpdfa.pdf>

NOU 2012: 5. *Bedre beskyttelse av barns utvikling Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Avgitt til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 6. februar 2012. Departementenes servicesenter Informasjonsforvaltning.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/e212cdbe211d4e699983049c3070870e/no/pdfs/nou201220120005000dddpdfs.pdf>

NOU 2016:16. *Ny barnevernslov. Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon Informasjonsforvaltning.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/53164b1e70954231b2a09d3fdec1888b/no/pdfs/nou201620160016000dddpdfs.pdf>

Omre, C. og Schjelderup, L. (2009) *Barn i barnevernet, en studie om barns deltakelse og styrkeprosesser i familieråd*. Tapir akademisk forlag, Trondheim.

Oslo Economics. (2017). *Samfunnsøkonomisk analyse av hjelpetiltak fra barnevernet*.

(Rapport 2017-1) <https://www.bufdir.no/bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00004166>

Prop. 73 L (2016–2017) *Endringer i barnevernloven (barnevernsreform)*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-73-l-20162017/id2546056/>

Prop. 133 L (2020 – 2021). *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*. Barne- og familiedepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-133-l-20202021/id2842271/>

Saksbehandlingsrundskrivet, Bufdir. 17.12.2019, [Saksbehandlingsrundskrivet | Bufdir](#)

Saus, M., Jenssen, T. og Strandbu, A. (2017) *Mellom entusiasme og anvendelse- barnevernsarbeidernes oppfatninger og erfaringer med familieråd*. Norges barnevern 1(94). 54-70. Universitetsforlaget

[Mellom entusiasme og anvendelse - Barnevernsarbeideres oppfatninger og erfaringer med familieråd | TNB \(idunn.no\)](#)

Slettebø, T., Flacké, A., Flon, H., Negård, IL. Og Oterholm, I. (2016) *Familieråd i familievernet, evaluering av et pilotprosjekt 2013-2015*. (VID rapport 2016/3) VID vitenskapelige høgskole [VID:Open: Familieråd i familievernet. Evaluering av et pilotprosjekt 2013-2015 \(unit.no\)](#)

Slettebø, T., Paulsen, V., Christoffersen, H. og Aadnesen, M. (2021) *Familieråd når det haster, en studie av akutt familieråd i den kommunale barneverntjenestens arbeid med hastesaker* (VID Rapport 2021/1) VID vitenskapelige høgskole.
https://www.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/barnevern/familierad_nar_det_haster_en_studie_av_akutt_familierad_i_den_kommunale_barneverntjenestens_arbeid_med_hastesaker.pdf

Store norske leksikon (u.å.) hentet 23.02.22 fra <https://snl.no>

Strandbu, A. (2007) Barns deltakelse og støttepersonens rolle i familieråd. *Nordisk sosialt arbeid* 4(27) 251-262. Universitetsforlaget
[Barns deltakelse og støttepersonens rolle i familieråd | Nordic Journal of Social Work \(idunn.no\)](#)

Sudland, C. og Neumann, C.B. (2021) For det er jo alvorlige saker. *Norges barnevern* 2(98), 136-152. Universitetsforlaget. [«For det er jo alvorlige saker»: – barnevernets møte med fastlåste foreldrekonflikter: TNB: Vol 98, No 2 \(idunn.no\)](#)

Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis. Innføring i vitenskapsfilosofi for helse og sosialfag*. Gyldendal norsk forlag AS.

Thørnblad, R. (2009) *Slektsfosterhjem i offentlig barnevern Norges barnevern* 4(86), 220-235.

Universitetsforlaget

[Slektsfosterhjem i offentlig barnevern | TNB \(idunn.no\)](#)

Willumsen, E. og Studsrød, I. (2010). Høyere utdanning og praksisnær forskning i profesjonsutdanningene- et eksempel fra sosialt arbeid. *Uniped*. 33(2010)1, 25-36.

Vedlegg 1

Vil du delta i forskningsprosjektet:

«Inkludering av familie og nettverk i en barnevernsundersøkelse»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å belyse hvordan du som kontaktperson i barneverntjenesten opplever inkludering av barnets private nettverk i en undersøkelse. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Studentprosjektet er en masteroppgave i barnevern v/Oslo met. Temaet er aktuelt fordi barneverntjenesten har stort fokus på barnets nettverk, særlig i forbindelse med ressurshjem/besøkshjem og ved omsorgsovertakelse. Jeg ønsker å belyse om og på hvilken måte barnets private nettverk inkluderes i en barnevernsundersøkelse, og om kontaktpersonene opplever at samarbeid med privat nettverk som informanter eller støttepersoner påvirker vurderinger som blir gjort i forbindelse med en barnevernsundersøkelse.

Problemstilling for denne masteroppgaven er: Hvordan opplever kontaktpersoner i barneverntjenesten samarbeidet med barnets private nettverk i en undersøkelse?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Masterstudiet i barnevern v/ Oslo met er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ønsker å høre om dine tanker og erfaringer som kontaktperson/saksbehandler rundt samarbeidet med barnets private nettverk i en undersøkelse slik den utføres i dag ut i fra lovverk og retningslinjer som er gjeldende, og hvordan dette praktiseres på din arbeidsplass. Jeg ønsker i utgangspunktet å intervju 10 kontaktpersoner i barneverntjenesten.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du har lyst til å være med, avtaler vi tid og sted for intervju på Teams eller oppmøte; det som måtte passe deg best. Jeg kommer til å ta lydopptak av intervjuet og ta notater underveis. Intervjuet vil ta omtrent 1-1,5 time. Det kan bli behov for noe kontakt i etterkant. Jeg vil be deg om opplysninger om hva slags stilling du har og hvilken avdeling du jobber ved.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun jeg og min veileder som har tilgang til materialet frem til prosjektslutt.

- Lydopptak og notater vil oppbevares i låst skap som kun jeg har tilgang til. Lydopptaket vil bli sikret med kode som kun jeg har tilgang til.
- Deltakerne i studiet vil ikke kunne identifiseres eller gjenkjennes i masterprosjektet, eller ved eventuelle publikasjoner.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er juni 2022. Etter prosjektslutt slettes lydopptaket og notatene destrueres.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Oslo met har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du ønsker å delta i studien kan du gjerne ta kontakt med meg, Jessica Sinclair-Sannes, tlf: 91792822 eller epost: s114602@oslomet.no.

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, kan du også ta kontakt med:

- Oslo met ved Cecilie Elisabeth Basberg Neumann, epost: cecilie.neumann@oslomet.no
- Vårt personvernombud: Ingrid S. Jacobsen. Epost: personvernombud@oslomet.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Din deltagelse er av stor betydning for forskningsprosjektet.

Med vennlig hilsen

Jessica Sinclair-Sannes
(student)

Cecilie Elisabeth Basberg Neumann
(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Inkludering av familie og nettverk i en barnevernsundersøkelse» og har fått anledning til å stille spørsmål.

- Jeg ønsker å delta i forskningsintervju.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2

Intervjuguide til intervjuene med informantene

Organisering:

- Hvordan er barneverntjenesten der du jobber organisert, eks. team/avdeling, spesialist/generalist.
- Hvor mange ansatte er det på ditt team?
- Sier du saksbehandler eller kontaktperson?
- Hvor lenge har du jobbet i bvtj?

Fokus på inkludering av slekt og nettverk i barnevernsarbeidet:

- Hva tenker du umiddelbart når jeg sier barnets private nettverk?
- Hva er din erfaring med nettverksarbeid generelt? Beskrive gjerne!
- Hva er vanlige aktiviteter i en undersøkelse?
- På hvilken måte drøfter dere inkludering av nettverk på teammøter eller personalmøter? Snakker dere om temaet og føringer rundt nettverksarbeid?
- Benytter du konkrete metoder/tiltak, eks; familieråd, startmøter eller nettverksmøter for å inkludere nettverket? Evt andre rutiner?
- I hvilke tilfeller/saker tenker du det er nyttig og helt nødvendig å få kontakt med utvidet nettverk foreldre og barn?
- Hvordan håndteres temaet taushetsplikt i undersøkelsen der familie og annet nettverk får informasjon om familien? Er taushetsplikten utfordrende?
- Har du opplevd møter med familie og nettverk som har vært utfordrende for deg som kontaktperson.
- Hva opplever du er positivt for barnet med å inkludere slekt og nettverk?
- På hvilken måte kan inkludering av privat nettverk påvirke en eventuell plassering, evt plassering i familie?
- Hvem avgjør hvem barneverntjenesten skal kontakte i nettverket; kommer det som forslag fra foreldrene, barnet, barneverntjenesten?

Inkludering av slekt og nettverk i undersøkelser:

- Opplever du at dere kobler på barnets utvidete nettverk i undersøkelser?

- Hva kan være positivt med å inkludere nettverk i undersøkelsen?
- Hvem i barnets nettverk er det du oftest treffer i en undersøkelse?
- Har du erfaring med privat nettverk som melder, kan du i så fall beskrive et tilfelle?
- Har du erfaring med at nettverket har vært en ressurs for barnet ifm en undersøkelse? På hvilken måte?
- Hva slags erfaring har du med slekt og nettverk som støtteperson for barnet i barnesamtaler?
- Hva kan familien bidra med i etterkant av en undersøkelse? Fortell meg gjerne om en undersøkelse der barnets private nettverk ble inkludert i en undersøkelse.

Familierelasjoner:

- Hvordan opplever du foreldrenes påvirkning fra eget nettverk. Beskrive gjerne eksempler.
- Hvordan vurderer dere negativ sosial arv i familier der også foreldrene har opplevd omsorgssvikt fra sine foreldre?

Barneverntjenestens samarbeid med slekt og nettverk:

- Hvilke forventninger får du som kontaktperson til nettverket, dersom de selv ønsker kontakt?
- Hvilke forventninger har du til nettverket dersom de ikke selv har bedt om å bli med, men foreldrene og barnet ønsker at de skal kontaktes?
- Hvilket ansvar opplever du at kontaktpersonen har for samarbeidet videre dersom det er barneverntjenesten som har ønsket å inkludere familien?
- Opplever du at nettverket opprettholder det som evt blir avtalt i familierådet eller nettverksmøtet?

Endringer:

- Hva tenker du at ditt kontor kan gjøre annerledes rundt inkludering av slekt og nettverk fremover?
- Hvordan kan du som kontaktperson jobbe videre med ved inkludering av slekt og nettverk?

Vedlegg 3

Utskrift 11.05.2022, 13:05

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Vurdering

Referansenummer

687462

Prosjektittel

Masteroppgave, barnevern, v/ Oslo met; Inkludering av familie og nettverk i en barnevernsundersøkelse.

Behandlingsansvarlig institusjon

OsloMet — storbyuniversitetet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for sosialfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Cecilie Elisabeth Basberg Neumann, cecilie.neumann@oslomet.no, tlf: 92493677

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Jessica Sinclair-Sannes, jess cs@hotmail.com, tlf: 91792822

Prosjektperiode

01.03.2021 - 01.06.2022

Vurdering (1)

06.04.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 06.04.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-imeldeskjema>

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.06.2022.

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

TAUSHETSPLIKT

Siden utvalget ditt har taushetsplikt er det svært viktig at intervjuene gjennomføres på en slik måte at taushetsplikten overholdes. Intervjuer og informanter har sammen ansvar for dette, og bør innledningsvis i intervjuene drøfte hvordan dette skal håndteres. Vi minner om at informantene dine ikke kan gi opplysninger som kan identifisere en enkelt familie eller barn, direkte eller indirekte. Vi anbefaler at dere er spesielt oppmerksomme på at identifiserende bakgrunnsopplysninger må utelates og at dere er forsiktige ved å bruke eksempler under intervjuene.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Microsoft Teams er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast I)

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/5f97fbcd-d4af-4b9c-90eb-e6ee5a7cd6be>